

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografa
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile neraportate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se returnează
la cerere.
Se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
SIFURI de AMUNȚURI:
La Viena la M. Dukas Nachr.,
Nax. Angenfeld & Emmerio Les-
ner, Heinrich Schalek, A. O-
pelik Nachr., Anton Orpplik.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII. Erzsbet-közt).
Prețul inserțiilor: o serie
garmonică pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifă și invo-
uclă. — RECLAME pe pagina
8-a o serie 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

(Număr de Duminică 47.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungari
Pe un an 24 cor., pe șase lu-
ni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
M-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate.
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
M-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
cile poștale din țară și din
străinătate și la d-nii colecționi-
stori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
bărgul Inului Nr. 30. etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un osem-
plac 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 252.—Anul LXXII.

Brașov, Vineri 20 Noembrie (3 Decembrie).

1909.

O convorbire. Înainte de a da convorbirea, ce avusesse zilele trecute un redactor al nostru cu părintele deputat Dr. Vasile Lucaciu, în chestia atacurilor îndreptate în contra bisericilor noastre — vom resuma pentru cetitorii noștri, cele petrecute în sinodul din Blaj.

În n-rele 247 și 249 ale ziarului nostru, oricine poate găsi rapoarte amănunțite și precise, cum niciodată n'au apărut încă dela sinodele ce se țin cu uși închise. Aci fixăm numai hotărârile de un interes general extraordinar.

I. S'a hotărât înființarea unui fond al cultului greco-catolic cu capitalul de un milion de coroane, la care fond înscrierea va fi benevolă. Venitele anuale ale acestui fond sunt de 50.000 coroane. Membrii înscriși la acel fond, cari vor fi preoți și laici — toți aceia în a căror inimă mai este dragostea de neam, se vor obliga la solvirea unei taxe anuale de cel puțin 25 coroane, subscriind o obligație după următorul formular:

„Subscrisul doresc să contribui la ajutorarea și susținerea școlilor noastre române gr. cat. din Arhidieceză, și spre acest scop mă oblig, că voi da pentru augmentarea »Fondului cultului gr. cat. arhidiecezan« suma de coroane ....., iar până când ași plăti acest capital, mă oblig să dau numitului fond 5% după capitalul restant. — Capitalul mă oblig să-l plătesc în ..... ani; ratele și cele 5% le voi plăti totdeauna la 1 Martie a fiecărui an. — Valoarea acestei obligațiuni încetează cu moartea mea.»

Obligațiile aceste să intre imediat în valoare de drept. Dacă se vor înscrie cel puțin 2000 de membrii, deja în anul prim va încurge 50.000 coroane.

Acest fond al cultului e destinat să ajute școlile susținute de biserica gr. cat. unde sunt periclitare.

II. Ce privește convocarea unui congres mixt, care de asemenea să desbată chestiile școlare, comisia propune ca aceasta să se lase în grija veneratului Conzistor arhidiecezan, care dacă va afla de lipsă, va convoca acel congres. — Mitropolitul a făgăduit solemn că va face tot ce se poate pentru a câștiga concesiile dela guvern.

III. În chestia catechizării s-a adus

o foarte frumoasă hotărâre. S-a declarat că punctul de vedere al bisericii catolice este fixat în conciliul provincial III. și în bule papale. Sinodul aprobă toți pașii corpului episcopesc, le mulțumește și îi asigură de supunere canonică, ori ce ar dispune ei. (Ori cât ar constata ziarele maghiare că aceasta e o hotărâre mai moderată decât cea din Sibiu — ea e tot atât de energică, prin fondul ei, și suflul de oțel al celor ce au adus-o.)

Ședințele Sinodului s-au terminat Sâmbătă seara, târziu, în cea mai frățească înțelegere, cel mai românesc spirit de jertfă, și cea mai pozitivă dorință de a munci. *Obligațiile pentru fondul cultural s-au trimis în toate părțile încă în decursul sinodului, și toți Români de bine, chiar și cei cu mai puțină dare de mână, se grabesc a iscăli sume frumoșele, de câte 500—1000 cor.!!!*

Convorbirea.

Acuma, iată convorbirea cu d-l Dr. Lucaciu. Spunea cu multă încredere și cu față senină:

»Noi n-avem să așteptăm cu inimi încleștate, desfășurarea. Noi avem două puternice baze în conflictul ivit în jurul catechizării, sau mai la dreptul vorbind, provocat de un ministru îngâmfat, autoritar și cu ambiții de Herostrat. 1) Expozeul deputatului congresual Dr. N. Oncu, ca și referatul al chestiei respective, la congresul din Sibiu. 2) Reprezentația episcopilor din Blaj.

Acestea două luminează pe deplin chestia. De-aci se poate orienta ori și cine, și nu-i iertat să se lase în nedumerire!

Tăria noastră este dată dela început! Tăria noastră este însăși cauza! Noi apărăm un drept hierarhic, un drept de origine divină! Pe acesta nu-l vor învinge. Ori ce ar spune legile profane, noi ca buni creștini, trebuie să ascultăm de dispozițiile dreptului ecleziastic. Nici un drept ecleziastic, nici un drept canonic, nu recunoaște că-i poate deroga dreptul uman, profan! Dar încă o volnică ordonanță, cum să-i derogă! — Cum vezi, constituția bisericăască e și de data asta un puternic scut al românismului nostru.

Trebuie să adresăm o provocare serioasă către guvern: ministrul de culte Appony să răspundă la acele reprezentații. El toate le face: repetă ordonanțe, ezoperează anulări — dar la reprezentațiile episcopilor s'a terit totdeauna să dea un răspuns direct! Încunjură, se abate la alte lucruri, din premise false face concluzii și declarații false, provoacă deciziuni jignitoare — dar noi va trebui să-l silim să dea un răspuns serios remonstrațiilor episcopicești.

În chestia aceasta, în clubul deputaților nu e nici o deosebire de idei, cu toții suntem solidari. Arhiepiscopii de asemenea au procedat în deplină solidaritate, să fim deci cu toată încrederea. Până acum toate au luat o cale cât se poate de frumoasă și înălțătoare.

Ce urmează însă de aci?

Urmează: împreună lucrarea, cu acei ce au condus atât de bine corabia bisericești prin toate valurile năprasnice!! Să fim pururea gata, a ne înrola sub conducerea arhiepiscopilor. Să stăm pregătiți. Jurămintele pe care le-au făcut părinții noștri pe Câmpul Libertății, ne leagă și pe noi, cu toată puterea!

O mare cauză a nenorocirilor noastre în trecut a fost — lipsa de încredere și lipsa de supunere! Acestea totdeauna s-au manifestat apoi în lipsă de unitate în acțiune. Acuma nu este iertat să suferim de vechi păcate.

Eu cu cea mai intimă îndestulire a inimei mele văd solidaritatea între arhiepiscopii întărită — așa că în chestia apărării nici un glas discordant nu se poate auzi! —

De încheiere părintele deputat mi-a spus planul de acțiune pentru viitor, pe care îl vom da în alt număr.

Alegerea de episcop în Caransebeș. Deputații naționaliști ai sinodului electoral din diecesa caransebeșană s'au întrunit Luni la un sfat intim, în Timișoara, și au hotărât în deplină solidaritate a pune candidatura lui *Dr. Miron E. Cristea* la scaunul episcopesc, din partea lor. După numărul celor prezenți, Dr. Cristea va avea cel puțin 30—32 de voturi, deci a-

legerea dânsului este ca și asigurată. Se mai așteaptă noi aderențe la candidatura dânsului. În presara alegerii, va să zică mâne seara, naționaliștii se vor întruni iarăși, pentru a lua ultimele dispoziții, de ordin formal. — Divergențe asupra persoanei s'au ivit cu atât mai puțin, cu cât se afirmă tot mai pozitiv, că ceilalți aspiranți au căutat într'un mod compromițător favorul lui Burdea, și, prin el, favorul guvernului!

Graiul nostru, moșia noastră și poveștile noastre.

Neîntrecutul nostru povestitor și estet, I. L. Caragiale a fost dăunăzi prin Budapesta, și tinerimea română s'a grăbit să-l invite în sânul ei. În adevăr o fericită idee! Marele măestru a fost scăpător, ca totdeauna. Și de ceea ce ne bucurăm încă și mai mult: în cele câte-va ceasuri petrecute în sânul tinerimii, măestrul, artistul Caragiale a făcut să simtă tinerii noștri din acel oraș strein, infectat, toată vraja spiritului, geniului românesc!! Mijloacele artistice ale lui Caragiale sânt o sinteză a suflului românesc. Suflul poporului — însă rafinat, lămurit, prefăcut așa, ca să devină „salonfähig“. Adevărata cultură românească. Ceea ce publicăm noi, este luat, fragmentar, din o scrisoare, în care colaboratorul nostru prinde foarte bine momentele din acea seară românească — în Budapesta. — Red. Gazetei.

... venea dela Berlin și se ducea la București.

... căci oricum ași întoarce frazele și figurile stilistice tot nu ți-aș putea zugrăvi bucuria, entuziasmul, ce cuprinse inimele tinerimii, când a intrat în sală bătrânul, dar veșnic tânărul măestru.

Se znovisc că s'a abătut pe la noi, ca să-și îndeplinească o făgăduință veche. Așa credeam și eu. Dar când l-am văzut cu câtă dragoste grăia, câtă dragoste răspândia în jurul său cu vorba, cu gestul, m-am convins, că nu făgăduința l-a făcut să se oprească, ci dragostea de părinte față de această tinerime zmulă dela izvorul culturii neamului său și

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Unui portret.

— v. c. —

În ochii tăi, ca-n vremi trecute
Cetesc și-acum melancolie.
Pe față-aceiaș sfiecieune
Ce dată ți-a fost numai ție.

Și cum rechem în suflet iară
Icoana vremilor senine
Par-că n'nteleg adâncea taină
Ce-era stăpân' atunci pe tine...

Ci e n'zadar să plângi trecutul...

...De ce să mai privești cu jale
În urma soarelui, ce moare,
Că n' fiecare dimineață
Pe cer răsare iar un soare!

S. Bornemisa.

Peștera Ialomicioarei

de Mihail Sadoveanu.

Peștera Ialomicioarei fără îndoială e una din marile frumuseți ale țării noastre.

Unul dintre noi a cercetat-o la lumina torțelor, s'a pătruns de sumbra-i măreție, de frumusețea-i tainică, și și-a împărtășit admirația unui strein setos de lucruri rare.

Au plecat împreună. Era pe o vreme rea, de ploaie. Drumurile erau desfundate. Poteca munților era alunecoasă. Totuși era frumos, în vâl și'n văgăuni pluteau perdele mari de nouri schimbători; din când în când se mișcau și deschideau ochiuri prin cari se zăreau peisagii verzi, o așezare de oameni, un colț de câmpie luminat de soare.

»A! cât e drumos! — suspina străinul. Frumos și sălbatic.«

Au scoborât în strămtorile vecine cu Peștera, au auzit zvonul Ialomitei, vântul gemea prin pădurile de brazi din preajmă. S'au oprit, au ascultat orga solemnă a naturii. Străinul și-a scos pălăria, a făcut doi pași înapoi și a salutat cu respect.

Apoi au urcat către intrarea Peșterei. Superiorul, părintele Ieronim, era vrăjmaș

la căutătură, ca totdeauna. Șirul de chilii, fără nici o frumusețe, închidea intrarea naturală așa de frumoasă a Peșterii: era ceva dezarmonic. Înăuntru, părintele Ioil, pustnicul, spunea vorbe frumoase și privea cu pretinție pe drumeți, însă străinul nu-l înțelegea, și el venise să vadă natura nu pe oameni, și nici în șirul de chilii oribile nici în mănăstioara curioasă prin micimea ei, n'avea nimic frumos de văzut, deci nimic de admirat. Privirea și glasul de ceartă al părintelui Ieronim, iar n'avea unimic plăcut.

S'au grăbit să intre în Peșteră.

O intrare neîngrijită, firește. Risipitori de bolovani în toate părțile. În capătul celei dintâi grote părintele Ieronim a grămădit și a zidit pietre, ca să nu-l tragă răvineala Peșterii. »Ce? aici, Domnule, nu-i de trăit, te trage, te bolnăvești de ramatism...«

Intru pe brânci în peștera a doua. Iar neîngrijire. Trec înainte; punți care se clatină, care amenință să surpe. Lemnul e de tot putred în multe locuri...

Totuși trec înainte, până la sfârșit; și lucirile fantastice luminează ici și colo colțuri tănuite, o stalactită uriașă, lacuri din povești...

Au eșit iar la lumină, într'un târziu.

Străinul strânge mâna tovarășului său apoi îi zâmbește:

»Peștera e mai frumoasă de cât ne închipuim noi, vorbește el. Noi n'am văzut decât o parte din ea. Aici omul n'a făcut nimic. E frumos muntele Omului, ori Caraimanul, și fără cărări, te cățări, îți zdroleşti genunchii, găfăi, și ți-se înegurează privirea; e mai frumos însă când urci liniștit pe o cărare bună și din când în când te oprești ca să înghiți cu putere aerul tare al înălțimilor și să privești minunatele tablouri ale depărtărilor... Orice s'ar spune — cu mult mai frumos ar fi în această minunată peșteră a dumnezeoasă, dacă ar fi un drum bun, sigur, până în fundul ei, dacă toate risipiturile ce te împiedecă, ar fi înlăturate, dacă o lumină prielnică ar descoperi tainele pe care noi cu facelele abia le-am bănuțit...«

Eu am văzut și alte peșteri. Unele nici pe departe nu se pot compara cu aceasta. Dar acolo e în Apus. Omul a știut să ridice valoarea locului. Fiecare colț e cercetat, cea mai mică frumusețe poate fi văzută. Uriașă bolă din Peștera urșilor, pe care aici nimeni n'a văzut-o în întregime, acolo ar părea de zece ori mai mare... E artistic, socot, să pui un tablou în lumina cea bună. Când cine-va lasă uu

azvârlită departe în vârtoarea unei culturi cu totul streine. Numai bună-tate, numai dragoste era în agrăirea lui duioasă:

— „Mă copii!“
 Și copiii-l înțelegeau; cu lăcomie-i sorbiau cuvintele.
 Iartă-mă, dragă, că n'ncep să devin poetic, dar astfel de clipe trezesc poezie și n' sufletele cele mai prozaice. Iar eu cred — și așa spuneai și tu — că n-aș fi chiar prozaic (adecă: vorba vine!)

Nu știu ce va fi fost în fundul sufletelor, dar pentru mine, privitorul tăcut dela mescioara din colțul sălii, clipele acestea au fost o sărbătoare. Intreaga mea viață sufletească mi-se părea mai adâncă, mai lămurită, mai intensivă. Eram ca și copilul care a căpătat o jucărie dorită de mult, și-acum o privește dintr-o parte și dintr-alta, întreg trupșorul îi tresaltă de bucurie, aleargă dela unul la altul: tuturora vrea să le spuie, tuturora vrea să le arate comoara lui.

Și nu știu cum, par-c-ași fi vrut să fi fost și tu acolo aproape, să-ți spun și eu ca copilul tot, tot ce voiam, tot ce simțiam, tot ce cugetam. Dar...

Să-ți spun ce-a fost, și cum a fost cu vizita lui Caragiale.

În sală tinerimea aștepta agitată, plină de bucurie și sfiită oarecum. Pe la opt iată-l la brațul părintelui Lucaciu.

Inchipeuți ce urale, ce veselie a izbucnit deodată.

— „Mă copii, — grai el, după ce se sfârșiră uralele, — un erou nu intră, decât dacă-l aduce de braț un suveran. Așa am făcut și eu. Nu intram aici de nu mă lua de braț popa asta.“

Și uralele începură din nou. În fețele tuturora zimbă bucuria.

Apoi ca totdeauna în astfel de împrejurări s-a ținut un scurt discurs despre meritele lui.

Nu vreau să-ți spun, ce s'a spus în discursul acela. A fost puțin, naiv, dar a ieșit din suflet.

S-a ridicat induioșat bătrânul scriitor.

— „Mă copii! Din vorbele pe cari le-a spus băiatul asta, trei sfer-turi se răsfrâng asupra lui și numai un sfert asupra mea. Să dea Dumnezeu să nu fie minciună nici ce-a spus el, nici ce-am făcut eu pentru neamul nostru. Mă copii! limba înainte de toate. Fără tradiția limbii, nu mai este cultură și fără cultură s'a dus poporul acela la care ținem cu toții așa de mult. Pământul — acela-i al

nostru și ce-i legat de el. Putem inventa Bleriot peste Bleriot, tot de pământ rămânem lipiți“.

— „Și-l ascultam, îl ascultam. — „Vreți voi, s'auziți limbă românească?“

— „Să vă cetesc ceva. O poveste, dar scrisă s'o înțelege și o babă.“

Și începu să cetească, să desfășure — în pervazul unor povești — viața, bună, rea, așa cum o știe pătrunde și înfățișa numai el. Părea un părinte bătrân în mijlocul copiilor săi.

Spunea de împăratul și împărăteasa, cari n-aveau copii. Cum a plecat împăratul la războiu și-a poruncit să găsească copil la întoarcere, că de unde nu pâne și sare de pe un blid cu ea nu mai mănâncă. Cum ducea groază biata împărăteasă, până ce odată ia de suflet copilul unei țigănci. Cum să pun, când se făcuse mare, să-l însoare cu o fată de *craiu*, dar țiganca se ceartă cu toți (era doică, mă rog!) că nu-i de sama lui, că el trebuie să ia fată de împărat. Ceea ce mai târziu se și întâmplă. Și țiganca, văzându-l alături de mireasa lui, exclamă fericită — iar autorul cu sarcasm:

— „Vezi așa Florică al mamii. Fiecare cu cei de sama lui“.

— „Să vă mai citesc una?“
 Și se porni rău povestea lui Ion. Zugrăvirea asta mușcătoare a oamenilor și a vieții.

Ion ajuns zdrobit de oboseală la han, povestește oamenilor cum îl prigonește soră-sa cea pricopsită — pentru ce nu s-a procopsit și el? Dar și el tot în ciudă-i face.

Și spune cum l-au bătut la curtea împărătească (acolo-i și soru-sa), fiindcă a fluerat odată din răsuperi, când ei se desfătau cu sbieretul unui măgar cu școală.

Tocmai când povestește el, sosește soru-sa. Și Ion mai mănca o bătaie pentru adevărul: că măgarul n-a cântat ci a zberlat.

Acest -i conținutul povestii. De altfel o cunoști. Apăruse și în „Luceafărul.“ De asemenea și cea dintâi.

Mulțimea care acum îl ascultă și-l aprobă pe Ion, injurând pe sora lui, iar peste câteva clipe aprobă pe sora lui, iar pe el îl bate de-l lasă lungit — sufletul acestei mulțimi numai Caragiale l-a putut vedea până în adânc și numai el l-a putut înfățișa cu atâta adevăr.

Și-a urmat a treia poveste: povestea lui Iussuf.

Plecând Iussuf la Ierusalim, Aron jidanul îl roagă să-i ducă fratelui său un sac cu haine. Iussuf primește bucurios. Pe drum însă află că n' sac e pastramă — și încă de cea mai bună. Rătăcind corabia mult pe mare, Iussuf și cu ceilalți mănăcară toată pastrama. Ajunși la Iaffa, porni cu negustori la Ierusalim, își isprăvi treburile și se întoarse acasă fără să dea pe la fratele lui Aron. Pe drum tot la bunătaea de pastramă se gândea. Indată ce sosi, se grăbi la Aron. Acesta aflând ce s-a întâmplat, îl înhăța de guler și hai la cadiul (judecătorul).

Aici se descopere că jidanul fanatic ca să-și poată îngropa în Ierusalim pe tatăl său mort, îl făcuse pastramă și-l trimise fratelui său să-l îngroape.

Iar pastrama — o măncase Iussuf. Judecătorul i-a pedepsit pe amândoi și i-a scos afară.

— „Mă copii, mă, tot mai vreți povești?“

— „Am să vă cetesc una, în care ard nițel pe poezi.“

Și începu firul povestii glumețe ca de pe un fus vrăjit.

„Împărțise Dumnezeu lumea, dându-i fiecăruia ce i-se cuvenea. Tocmai la sfârșit sosește și poetul. Lui îi dă Dumnezeu, să poată intra în cer, când vrea.“

— „Până aici a scris-o Schiller; de aici încolo am cârpit-o eu.“

Poetul n-a rămas în cer. S-a scoborât la oraș. Năcăjit însă, se întoarce într-un târziu. Acum însă nu mai e primit. Se coboară iar pe pământ, la sat de data asta. Aici însă e bătut. Scârbit, bate iar la poarta cerului. Sf. Petru nu-l lasă înăuntru. Dumnezeu e năcăjit pe oameni. Vine el iarăși pe pământ: într-un oraș, mare. Diplomații-l bat, dragostea-l trage pe sfoară. Pornește iar la cer.

I-se făcu milă sf. Petru și înduplecă pe Dumnezeu să-i dea bietului poet măcar condei, penițe și hârtie.

Nu trecu multă vreme și poetul veni iar: i-se sfârșiseră penițele și hârtia. După aceea mai veni odată. În sfârșit îl dojeni Dumnezeu: să fie mai econom: hârtia și penițele se scumpesc din zi în zi.

— După ce se depărtă poetul, se apropie Dumnezeu de Sf. Petru.

— Ce zici, Petre? Bun băiat.

— Bun.

— Cam zevzec.

— Doamne, fiecare cu partea lui.“

Și povestea se sfârși cu un fel

de zâmbet părintesc — spre o mescioară din colț...

„Trece vremea, băieți, și eu trebuie să plec. Dar să vă mai citesc una. Asta, fiindcă băieții-mi trimit „Lupta“ gratis, o dau s-o publice n' „Lupta“ mai întâiu... Ascultați dar: „Calul dracului“...“

De-ai ști tu, dragă, ce ciudă mi-e că nu-ți pot spune vorbă de vorbă tot ce-a povestit. Numai conținutul ți-l pot spune, și acela pe scurt.

Era o babă, care stetea totdeauna pe-o cergă lângă drum și cerea milă trecătorilor.

Intr-o sară târziu, cum se-nvăluise ea n' cergă, sosește un drumeț. Spunea că-l cheamă Prichindel, că vine de departe, și că-i e foame. Baba-i dete de mâncare și-l culcă cu poavești. Dând odată cu mână prin părul lui, dete de niște cornițe: era Uci-gă-l. Il scoală. El ar fi vrut să se plimbe, dar călare, și cal nu-i. După multă ciorovăială se scutură baba, se schimbă într-o fată de împărat, ce era, il ia pe Prichindel în spinare și-l duce ca vântul, pe unde era mai frumos în lumea asta. Când se crepa de ziua era iarăși de unde plecase. Se scutură odată, izbi pe Prichindel, încât i-a trecut pentru totdeauna pofta să mai dea pe la ea — se făcu iarăși babă și apropiindu-se niște drumeți, începuseră ca altă-dată:

— „Faceți milă și pomană, măiculiță!“

Asta-i povestea. Dar să-l fi auzit pe el cetind-o! Par-că l-ași fi ascultat zile n'tregi...

— „Imi pare rău că nu vă pot ținea acum o conferință despre artă: e vremea prea scurtă.“

„Câteva vorbe vă pot spune:

„Natura, dela munții cei mai uriași până la cele mai mici gănganii ni se înfățișează vecinic sublimă. Natura nu-i frumoasă. E frumoasă poate numai prin lașitatea sufletului nostru, prin neputința lui de a o cuprinde. Natura-i sublimă: depășește marginile înțelegerii noastre. Și cea mai mică părțică din ea e indestructibilă. Pot face ce vreau, numai forma i-o pot schimba. Dar putem noi înțelege complexul aces'a?“

„Natura-i vecinic întreagă. Noi nu putem cuprinde cu mintea noastră, decât numai forme și părți singuraticice din nemărginirea ei.“

„In poporanism — numai acolo se găsesc toate impresiile de lipsă pentru artă.“

lucru așa de frumos la voia întâmplării, însemnează, mă iartă, însemnează că nu e civilizată.

— „Adecă însemnează că e barbaric... vorbi cu tărie tovarășul.

Străinul își plecă ochii.

Dar de lângă bisericuța pitică părintele Ieronim își ridică glasul neprietinos: „Da ce-au trebuit să desfunde, să mai răspundă în fundul gropilor acestora? că iată, acuma nici nu mai putem trăi aicea... trebuie să fugim acuma...“

Vorbea așa ca și cum dintre ei, peștera ar fi fost lucrul cel trecător, — ca și cum nimeni n'ar fi stat în îndoială să-l socotească pe sfinția sa mai interesant și mai frumos, decât nenorocita aceea de văgăună în munte...“

„Da au vrut s'o mai curețe și s'o îngrijască... strigă iar sfinția sa într'un târziu, niște boieri dela Sinaia, o societate...“

— Societatea carpatină... vorbi prietenul nostru.

— Da, societatea cum îi zici dumneata, s'au pus aici un om cu tot ce trebuie, s'au făcut înăuntru șfeșnice, lămpi, nu știu ce-au pus; — și apoi când veniau boerii, îi ducea omul acela înăuntru, le arăta el toate, și aprindea luminile... Atuncea s'au făcut și poduri și scări...“

Dar, să ertați, cei cari veneau își băteau joc... Chiar și apa cea din font, dela altar au murdărit-o... Pe urmă trăgeau cu revolverul prin peșteri, în lămpi...“

Dacă spunea omul ceva, săreau la el, îl injurau și-l batjocureau, ziceau că vor să-l și bată...“

L'au injurat și de cruce... și nici pe Dumnezeu cu l'au uitat... vorbi cu glas scăzut părintele Ieronim privind în lături.

— Cum? s'au întâmplat lucrurile acestea? Întrebă prietenul nostru.

— S'au întâmplat le rostii cu îndârjire Ieronim.

Prietenul nostru n'a îndrăznit să ridice ochii, iar străinul a oftat cu tristețe.

„Și cine au fost? Nu se știe?“

— Au fost și boeri mari, și militari, de toată mâna... Par că cine-i poate cunoaște? Și-au bătut joc de toate...“

Toate întâmplările au o pricină: pricepea acum și prietenul nostru până la un punct neprietinția călugărului Ieronim, și ca adevărat creștin ce era, trebuia să-i dea iertare.

Drumul acesta de plăcere la Peștera Ialomicioarei s'a sfârșit ca și al nostru, ca și al tuturora, într'un chip destul de tragic: cei doi tovarăși au trebuit să doarmă pe niște scânduri goale, într'o odaie goală

și murdară, — și somnul le-a fost turburat și penibil, ca și cum ar fi dormit pe grătare de-asupra unui jar: năvăliseră asupra lor dușmanii locurilor necurate...“

„Ah! a suspinat străinul, toate acestea nu sunt făcute ca să atragă lumea nici să ți-se pară mai frumoasă peștera...“

Mă gândesc și eu că multe din cele mai minunate părți ale țării noastre par-că sunt făcute spre a ne întrista. Este un suflet poate și n' lucruri — nu numai în oameni, — de care nu trebuie să ne batem joc... („Minerva“.)

Joiana*)...

Când a deschis ochii întâi era într-o iesle cu paie și un ger de crepau lemnele! A luat-o stăpănu-său cu brațu și a dus-o în tîncă. Apoi a adus și pe mă-sa; s'a năpusit, aproape să dea ușa jos, și a lins-o, a lins-o până a făcut-o albă! A supt Joiana toată iarna, dar nu-i lăsa decât o oțăț, că pe celelalte le mulgeau pentru copii. Când a dat în vară așa, a luat pe mă-sa de curm, iar ea se ținea pe urmă, și s'au dus departe; niciodată nu fusese

*) Din volumul „Păcate vechi“, care va apărea în curând.

Joiana atâta drum lung! Acolo era lume multă, ea s'a speriat, iar când a băgat de seamă, nu mai era mă-sa lângă ea. Tot drumul, până acasă, a behăit în brațele lui stăpănu său, dar pe mă-sa n'a mai văzut-o!

Joiana a crescut apoi mai mult în casă, cu copiii. Mănca cu ei, se juca cu ei. O puneau într'un cărucior mic și o trăgeau toată curtea, iar ea stătea. Dacă îi găsea pe prispă cu codrul în mână, ea întindea încet botuțul mic și alb, și aț, le lua mămăliga și apoi îi lingea până îi împăca. Când n'aveau chef de joc copiii, Joiana se lega de câni, ori gonja găinile până le suia pe toate în vârful salcâmului, iar pisica îi da o labă peste bot și sărea pe tropuzau, de unde se stramba la ea și îi făcea necaz!... Iarna Joiana dormea în tindă. Cât stăteau stăpânii la vatră de vorbă, ea nu le da pace, îi tot morfolea pe la spate; ba îi lua căciula cu dinții din cap lui moș Miricel, ori desbrobea de ciamber pe lelea Mira; și dacă vedea că n'o bagă în seamă, întindea gâtul încet peste umăr și lip, cu limba pe la nas iar când scoteau doveacul din cuptor, Joiana lungea botul pe feris și clant, dar numai decât îl lăsa jos și începea să sufle pe nări, se frigea, — și atunci se ducea să se culce!...

Cum s'a desprimăvărat și au ieșit

Il rugară într'un rând să povestească ceva despre Eminescu.

— „Mă copii, mă! Voi sunteți copii acum. Când veți fi bătrâni, ca mine, n'o să mai doriți, ceea-ce doriți acum. Ce vă interesează pe voi adevărul acela gol din viața unui om. Viața e deopotrivă la toți. Lăsați microscopul. Bucurați-vă voi de plăzmirile geniului lui, adânciți-l, înțelegți-l. Acesta-i adevărul adevărat“.

„Eu numai un adevăr cunosc — și arată spre inimă — și de aici înlăuntrul până-n colțurile cele mai adânci, și de-aici într-afară până-n nemărginire; acest adevăr e: Dumnezeu. Fiți și voi așa“.

„Acum însă, oricât mi-ați fi voi de dragi, este ceva mai presus decât orice artă: ceasul de plecare al trenului“.

Și cu toții-l rugau să stea până dimineața.

— „Nu se poate, dragă. M-așteaptă la gară-n București“.

— „Telegrafiem“.

— „Păi mă, dacă vă sunt vouă drag, le sunt drag și altora. Și aceea vreau să mă văz.“

— „Il așteaptă baba“, — observă părintele Lucaci

— „Da, da, baba mea, gazda mea drăguța. Dar știți voi cine-i? În-dată strigați să trăiască, dacă vă spun cine-i. E Alecu Vlăduță. Să trăiască, și eu zic. Mi-a pregătit odaia, ca să putem sta de vorbă ziua-ntreagă. Ei, ați vrea voi să m-aștepte bietul Alecu atâta vreme?“

Cu toții tăcură mulcom, convinși pe semne.

Și și-a luat rămas bun, și-a plecat făgăduind că are să trimită câte o scrisoare și că are să mai vie.

Steteam tăcut la masa din colț și priviam cu ce bucurie îl petreceam cu toții.

Și tot mai mult, tot mai mult simțeam ceva dureros, ceva părere de rău după bătrânul scriitor, cu care schimbam abia două vorbe, dar care în clipele acestea m-a stăpânit cu totul.

Il cunoșteam par-că de mult, de mult. Era tocmai așa, cum ni-l închipuam, când li ceteam împreună „Momentele“, „Făclia de paște“ ș. a. pe sub Tâmpa Brașovului.

Pentru mine au fost o sărbătoare clipele acestea. Cu drag

V. Stobor.

P. S. Ce mai fac munții? De-ai ști ce dor mi-e de ei și de voi!

Dr. Augustin Bunea.

Martii feara, pe la oarele 5 și ceva, am primit de la d-l avocat Dr. Iuliu Măniu aceasta dureroasă depeșă:

»Canonicul, Dr. Augustin Bunea, membru al Academiei române, mândria neamului românesc, a murit subit în mijlocul muncii sale stăruitoare. Stăm înmărmuriți sub povara loviturii. Durerea e de nedescris. Inmormântarea Joi după amiază.«

Ziarul nostru era în mașină, și câteva sute de exemplare chiar expedate. Repede am oprit tot lucrul, și am lăsat să se intercaleze depeșă, în ex. ce-au rămas. În redacția și tipografia noastră chiar, domnea o liniște, ca și când ai un mort în casă..

Din partea noastră am adăugat la depeșă: »Neamul românesc îmbracă haină de jale«. A doua zi ziarul nostru a încadrat în negru numele marelui mort, și a vestit lumii românești durerea neamului, prin cuvinte cum nu credeam că s-au mai spus în jurul unui catafalc.

La inmormântarea de azi ziarul nostru a trimis pe d-l Aurel Mureșianu, ca să dea espreșe jalei ce ne cuprinde, și am trimis o depeșă deplângând »un spirit conducător, o pildă vie, un prieten vechi, și un combatant loial«.

Și suntem nemângăiați..

În cele mai grele zile de încercare ale neamului nostru după o pierdere mare una și mai mare. Rând pe rând ni se stinge falanga și fala vechei generații: Popea, Vulcan, Mocsoyi, Dr. Mureșianu, Dr. Bunea..

Cine oare le va ști ținea locul?

Ne-va mai hărăzi oare soartea bărbați providențiali de înțelepciunea și energia lor?

Ne frânge parcă acest gând la marginea groapei lui Augustin Bunea — la groapa celui mare om, care n-a fost al unei confesiuni, sau a unui orașel, și astfel a devenit tot mai mare!!

Cine oare le va ținea locul?..

Amănunte dela moartea lui Dr. Bunea

(Dela corespondentul nostru.)

Cauza morții este un atac de apoplexie, grăbit de încordarea intelectuală extraordinară, în timpul din urmă, la ședințele sinodului.

După vestirea morții marelui canonic Bunea, întreg capitolul metropolitan s-a prezentat la casa mortuară și s-a prezentat întristatei familii condolențele sale.

După amiază tot Blajul alerga în valuri neîntrerupte la catafalcul reposatului. Tot atunci s-a publicat testamentul prin care își testează întreaga sa avere de peste 30,000 cor. unei biblioteci și muzeu central, iar în caz, că aceste instituții ar fi puse la cale de alt mare filantrop (Se crede că canonicul Moldovan, ar fi luat dispoziții în direcția aceasta) își testează averea sa pentru înființarea unei fundațiuni, din care să se dea stipendii absolvenților de teologie sau iură, cari vreme de 1—2 ani

ar dori să-și continue studiile în Franția, Germania, Italia ori Rusia.

Testamentul poartă datul de anul 1906, când reposatul a plecat la Roma și Viena, pentru a-și aduna datele necesare la scrierea opurilor sale istorice.

Martii seara toate societățile și reuniunile românești din Blaj, ca și corpurile profesionale, dela toate școalele Blajului, s-au întrunit în ședințe extraordinare în cari s-a hotărât cu unanimitate, ca aceste reuniuni ca și corporațiunile să ia toate parte la inmormântare, să depună cununi și să designeze pe vorbitorul care are să talmăcească durerea adâncă ce o simt toate acestea așezăminte. prin pierderea celui mai cuminte și mai sirguincios membru al lor. S-a votat totodată cu unanimitate condolențe familiei și s-a luat aceasta hotărâre la protocol. Tot Martii s-au arborat pe toate edificiile publice românești, ca și pe primăria orașului Blaj steaguri negre în chip de doliu.

Institutul »Patria« a hotărât, ca să eternizeze memoria decedatului prin depunerea la »Casa Centrală« a sumei de 500 cor. pentru fondul cultural. Această hotărâre a adus o institutul, ca prin ea să substituie cununa ce trebuia s-o depună.

Mercuri la 12 oare din zi s-a întrunit în ședința extraordinară comitetul comunei Blaj. În ședința ținută i s-a eternizat memoria, printr-o hotărâre protocolară adusă cu unanimitate. S-a hotărât, ica comuna să participe în corpore la inmormântare și să depună o cunună, să se aprindă felinarele pe toate străzile, prin cari va trece convoiul, iar aceste felinare să fie îmbrăcate într-un zăbranic negru.

Tot Mercuri, începând dela oara 10 a. m. toate Reuniunile Blajului, ca și corpurile profesionale, s-au prezentat la casa mortuară, pentru a-și exprima condolențele.

Din toate părțile românizmului sosesec bărbați aleși ai neamului nostru, ca să fie de față la inmormântarea lui Bunea. Până acum a sosit prezidentul clubului naționalităților Dr. Teodor Mihali, reprezentantul arhiepiscopului rom. cat. din București, canonicul Auner, rudeniile decedatului, reprezentanții ziarelor, Dr. Dăianu din Cluj și alții. Se așteaptă sosirea delegațiilor Academiei, în frunte cu d-l Bianu, reprezentanții »Asociațiunei«, deputații Dr. St. C. Pop și V. Goldiș, o deputațiune a Românilor din Munții Apuseni, a universitarilor din Cluj și alții mulți.

Inmormântarea.

(Prin telefon, de la corespondentul nostru.)

Orele 10.

Inmormântarea se va face în ordinea următoare:

La ora aceasta se fac ceremoniile religioase, la casa răposatului, de cătră o mare asistență de preoți în ornate bisericești. La toate ceremoniile va pontifica însuși metropolitul.

La ora 1, se va da signalul pentru conduct, și atunci toată jalnica adunare, toate corporațiile și toți reprezentanții, vor pleca în convoi, ducând sicriul în biserica catedrală. Se vor depune din nou cununile.

La orele 2 se va face ceremonialul în catedrală, și se vor rosti panegiricele. Aci va vorbi din partea capitolului canonicul Dr. Smigelszky, apoi reprezentantul Academiei și reprezentantul Astei.

La ora 3 $\frac{1}{2}$, convoiul va pleca spre cimiteriul comun, înșirându-se una după alta toate reuniunile culturale și ale meseriașilor, apoi deputațiunile din popor, ce au venit din satele dimprejur, și corpul profesorilor, seminaristii, etc. etc. În cimitir se vor ținea alte cuvântări.

Orele 11.

Până acum, Blajul este inundat de umea românească, ademenită de acest trist și dureros prilej. Este aci d-l și d-na Dr. T. Mihali (au rescumpărat cununa cu 100 cor. pentru fondul cultural), deputații V. Goldiș și Dr. Șt. Pop. Din România reprezentanții Academiei: I. Bianu și Dr. Istrati, și alți particulari, membrii ai clerului și mireni. Astra e reprezentată prin o delegație întreagă, în frunte cu d-l Andreiu Bărsăneanu. Diecesa Lugojului a trimis pe canonicii Madincea, Dr. Nestor și pe preotul Dr. Bărlea. Diecesa Orășii pe canonicul Dr. Florian Stan și pe Cornel Bulcu. Au sosit și depeșele dela episcopi. »Societatea« Petru Maior asemenea a trimis delegat, tot așa și protopopiatele din împrejurime.

Vicecomitele a trimis o cunună, dar a lăsat să nu se desfacă, până va veni el în persoană!

Orele 12.

Peste 100 de telegrame au sosit în cursul zilei, iar cununi atâtea s-au depus de nu se poate zări catafalcul. Este una cu deosebire frumoasă, fără de a se spune de la cine-i, purtând numai inscripția: »Dormi în pace apostolul neamului«. Tără indoială, anonimitatea simbolizează că aceasta cunună vine de la întreg neamul românesc, recunoscător.

Alte cununi: una frumoasă, cu fună treicoloră, de la atelierul Nicola, purtând literele: »Sprijinitorului industriei românești — de la Academia Română, cu literele acestea, — de la partidul național român: »Valorosului său membru — clubul naționalităților: »Valorosului bărbat și luptător național Dr. Augustin Bunea — opidul Blaj: »Distinsului cetățean Dr. A. B. — »Tibunac: »Marelui Augustin Bunea« — Români din Arad: »Marelui preot român.« — Corpul prof. Blaj: »Distinsului coleg« — familia Aurel Bunea: »Scumpului nostru frate« — de la d-l Ne-gruțiu din Galați un buchet frumos. — Societatea meseriașilor din Blaj: »Protectorului și membrului ei fondator« — inteligența din Turda și jur: »Valorosului bărbat Dr. A. B. — Districtul protop. Cluj: »Luminatului stâlp al Blajului« — Elena Vlaicu: »Neuitatului unchiu« etc.

Aleg și câteva depeșe din cele multe: București. Adunarea deputaților în ședința de astăzi m-a autorizat să vă exprim sentimentele sale de condolențe pentru pierderea distinsului Augustin Bunea membru al Academiei Române, a căruia pierdere este adânc simțită de toți. Președintele camerei deputaților.—Pherechide.

București. Ardeal, Ungaria plâng în preună cu noi toți groaznica nenerocire —Iorga.

Lugoș. Jelesc împreună cu biserica noastră întreagă pe neuitatul prieten, aibă parte cu dreptii. — Episcopul Vasile.

stăpâni la câmp, Joiana nu mai rămânea de car. Sta cât colo și ciupea fricilele cu must de troskot, iar când vedea că s'a de-părtat căruța și auzea glasul: »nea, nea... Joiana« o rupea la fugă și nu se opra până nu ieșea înaintea boilor! Câte odată o închideau acasă. Și toată ziua sta tristă la umbra salcâmului, lungită jos cu botul pe pământ. De câte ori auzea câte un muget, se scula în sus, ciulea urechile și se uita lung printre crăpăturile gardului, asculta până se pierdea mugetul, apoi iar se culca..

Joiana s'a făcut mare. Are doi viței, pe Mărțan și pe Plăvan. S'au ridicat și vițelii sunt juncani, i-a pus la jug. Mă-sa se ține de ei ori unde pleacă căruța și unde e dealul mai mare, ea se pune la rând cu ei și se uită când la unul când la altul, să nu le fie prea greu! Joiana e tot blândă cum a crescut. Când vine seara dela pășune, trage drept în casă și cu botul prin toate căldările; și până nu-i dă nițel mă-lai să lingă, ori nu o minte cu o frântură de porumb, n'o scoate afară.

Intr'o toamnă s'a bolnăvit Miricel și a căzut la pat; dimineața se aud țipete și strigăte pe nume, — Joiana păștea în grădină, — își ridică botul în sus și ascultă; apoi o rupse la fugă și se opri toc-mai în tindă; de-abia au dus-o de au le-

gat-o! Când au scos mortul din casă, Joiana s'a uitat mult după el, a tras de curm și a mugit lung! A doua zi a venit iar pe prispă, a intrat înăuntru, a mirosit toate oalele, dar nu i-a dat nimeni nici o bobircă! A ieșit cu botul în jos și s'a dus în coșare l..

N'a trecut, mult o săptămână, și flă-căii au legat-o de căruța și au pornit la târg. Biata văduvă a plâns când au urnit cu Joiana. A mângăiat-o între coarne și i-a netezit cărlionții de pe frunte, iar vaca a lins-o pe obraz!.. Tot drumul s'a uitat îndărăt! În târg era lume multă și vite! Joiana a stat toată ziua culcată și tristă. Dar nu-i da pace, din când în când venea câte unul și o atingea cu sfărul biciului iar stăpâni o plimbau de col, colo!

Când s'a inserat a dus-o altul de curm și juncanii au plecat cu căruța acasă. A mugit și ea, au mugit și ei până nu s'au mai văzut!..

A înoptat într'un dam singură, n'avea nici pe Mărțan lângă ea ca să-și întindă botul cald pe spinare-i, nici pe Plăvan s'o pteptene cu limba pe grebeni. Toată noaptea a tresărit, iar când se revărsau zorile, a trezit o și a înjugat-o la plug. Avea un tovarăș slab cu șira spină-rei lungă și deșirată și cu coastele ieșite

afară. Părăia țelina uscată, trosneau buturugile, cât fedeleșul, în fierul ascuțit al plugului și Joiana trăgea din greu; se opinea și tovarășul, dar puterile nu-l ajutau, se poticnea și cădea în genunchi pe brazdă. De geaba dupeiau oticele în șoldurile uscate, că anevoie se ridica. Când i-a dejugat de ameazi, tovarășul s'a dus cât colo și s'a culcat; ochii îi lăcrămau, iar pe nări îi picura apă. Joiana s'a luat după el, și n'a mâncat nici ea nimic! Când a venit stăpânul, ea a sărit în sus, tovarășul nu s'a mișcat. I-a trântit un picior în burtă, nu; apoi a scos restelul dela jug și i-a cărat până l-a lăsat de urât; boul a întins botul pe pământ și a răsulit odată lung.., atâta doar!.. Joiana a fugit mai încolo și tremura carnea pe ea!

Vre-o două săptămâni a tras alături cu un cal și nu se potriveau de loc, într'o zi i-a trântit o copită în spată și i-a frânt piciorul. O durea, dar cine o credea! Ciomegile tot curgeau în spinare și trebuia să fugă, cum putea, în trei picioare!

După vreo lună așa, vine stăpânul-său dela târg cu un juncan dinădrăt. Joiana se uită lung și mugește. Era Mărțan, voinic și frumos! Juncanul deschide ochii mari și curății, aproape nu mai își cunoaște mama, — prea era slabă și tristă. Se pri-vesc mult amândoi, Joiana îl întreaba și

de Plăvan, apoi își pleacă botul în jos și mai tristă; iar Mărțan o linge pe frunte!..

Au tras amândoi la jug o iarnă întreagă. Când suia carul la deal, ori înțepenea în vre-un șanț, juncanul se punea în genunchi și nu se lăsa până nu lua din loc; se îngropa jugul în ceafa groasă și el ducea totul, numai să se poată ține și mă-sa, că deabia își țara piciorul beag! Dar cum rămânea de un cot în urma, se pomenea cu ciomagul poc, în spinare! Joiana se poticnea, strănuta și fi curgeau lacrimile; Mărțan se înfugea și mai mult în jug.

Intr'o zi căra stăpânul piatră din vadul gârlei. Când era soarele de două sulipe pe cer, dusesse două căruțe și până la prânz a mai dus încă de două ori atât! Pe la nimezi în deseară așa, încercase căruța și mai și, mai pusese încă două scânduri pe alături cu loitra. De nemerea câte o piatră sub obadă, apoi se făcea zob! Mărțan se muiașe și el, sufla greu; Joiana nu mai putea, la fiecare pas se opra în loc, dar n'o lăsa dela spate, — scoseese limba de un cot. Tărăș, grăpiș, au dus carul până sub coastă. Aci stăpânul a vrut s'o ia de-a dreptul peste o murește ca să scurteze calea. Șina de pe obadă tale pământul moale și roatele se afundă din ce în ce. N'au mers cât dai cu o sburătură

Date biografice.

Dr. Augustin Bunea, născut în 4 August 1857 în Vad (Transilvania), a studiat la gimnaziul din Braşov şi Blaj, iar de la 1877 la Roma, unde ca alumn al colegiului sf. Atanasie a ascultat filosofia şi teologia la institutul »de Propaganda Fide«. În 4 Decembrie 1881 fu chirotonit preot în Roma; în 1882 depuse doctoratul din teologie şi apoi reintors la Blaj, fu aplicat în cancelaria metropolitană, iar la 1884 fu numit asesor conzistorial. Din 1886—88 funcţiona ca profesor de teologia dogm. în seminarul teologic din Blaj, fiind în acelaşi timp asesor şi defensor la tribunalele matrimoniale şi membru în comisiunea pentru reviziunea cărţilor bisericeşti. Din Sept. 1888 funcţionează ca secretar metropolitan. Din 1893 este membru ordinar în comitetul pentru administrarea fondului grăniţar din reg. I. rom. de graniţă. În 1891 a fost numit protopop onorar şi în 1892 Papa îl numi camelier secret. Pe terenul literar sunt remarcabile discursurile sale funebreale, şi numeroşii articoli lit., teol. şi politici, publicaţi în »Foaia bisericească«, »Tribuna« şi »Unirea«. A mai scris partea a doua din opus: »Cestiuni din dreptul şi istoria bisericii unite«. Blaj, 1893, şi »Biografia mitropolitului Vancea«. Blaj, 1890.

Necroloage.

Capitulul metropolitan gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş cu cea mai profundă durere anunţă adormirea în domnul a iubitului confrate Reverendissimului

Dr. Augustin Bunea,

canonic custode al Bisericii catedrale din Blaj,

întâmpat în mod repentin azi la oarele 12 din zi; în anul 53 al etăţii şi al 28-lea al preoţiei.

Osămintele marelui defunct se vor aşeza spre odihnă în cimiterul comun din Blaj, Joi în 2 Decembrie 1909 la oarele 2 după amiază.

In veci amintirea lui!

Blaj, în 30 Noembrie 1909.

Societatea de lectură »Inocenţiu Micu Clain« a teologilor români din Blaj deplorează moartea fără veste a membrului ei onorar

Dr. Augustin Bunea,

întâmpat astăzi Marţi 30 Noembrie 1909 la oarele 12 din zi.

»Drumeţ, bătut de gânduri multe,
Ne laşi atât de greu pe noi,
Îmbrăţişându-ne câmpia
Te uşi adese înapoi.
Aşa domol te poartă firea,
Căci duce undă-ţi gânditoare:
Durerea unui neam ce-asteptă,
De mult, o dreptă sărbătoare.«

Corpul profesoral, superioritatea şi alumnii Seminarului teologic arhiepiscopesc gr. cat. anunţă cu multă durere în ceterea din viaţă a rectorului lor

Dr. Augustin Bunea,

canonic metropolitan, membru ordinar al Academiei Române, etc. etc.

întâmpat Marţi, 17/30 Noembrie, la 12 oare din zi.

şi roata despre cea într'un muşuroi de furnici până în căpăţână. Bate stăpânul, trag vitele, dar degeaba. Se pune Mărţan în genunchi, trage şi Joiana cât poate, curg ciomegele pe spinare, însă căruţa nu se clinteste! A împins la roată şi stăpânul cu umăr, dar tot nu s'a urnit. Apoi a luat casmaua din car şi dă odată în spinarea unuia, odată în a celeilalte. I-se îndoaia şira spinării Joianei, tremura carnea pe ea, şi când şi când răsufla greu pe nări. Mărţan se mai opinteste odată, se lasă în genunchi iarăşi, şi carneşte spre dreapta. Trozneşte inima căruţii şi proţapul se frânge dela jumătate.

Stăpânul turbează şi mai mult şi dă cu amândouă mâinile în grămadă, dă, dă, dă!... Casmaua se răsuşeşte în mână şi intră tăişul până în muchie între coastele vacii. Joiana cade pe brânci, şi mugeşte cât poate. Deschide ochii mari, blânzi şi umezi, apoi îi închide încet şi lungeste gâtul pe pământ, iar Mărţan îi linge sângele dela rană!..

Ion Chiru-Nanov.

Inmormântarea va avea loc Joi, în 2 Decembrie st. n. d. a. la 2 oare.

Blaj, în 30 Noembrie 1909.

Rugaţi-vă pentru el!

Programul nostru.

Părintele Dr. V. Lucaciu publică modificările şi întregirile programului nostru adoptate în adunarea din 1905. Nu credem că e fără interes a le înoi şi noi, pentru cetitorii noştri, acuma când programe după programe se dau în vileag, care de care mai proaste.

1. Pretindem recunoaşterea poporului român ca individualitate politică şi etnică alcătuitoare de stat, şi asigurarea progresului său cultural, prin instituţiuni de drept public pe lângă respectarea deplină a integrităţii Coroanei sf-tului Ştefan. Garanţiile aceste de drept public să se extindă şi asupra celorlalte naţionalităţi alcătuitoare de stat.

2. În interesul bine priceput al patriei, pretindem în armată limba unitară de comandă, dar şi respectarea mai intensivă a limbilor regimentelor, pretindem mai departe introducerea serviciului de doi ani, şi excluderea totală a tuturor tendinţelor de maghiarizare, din armată.

3. Pretindem executarea dreaptă şi constienţioasă a legii despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, precum şi revizuirea tuturor legilor, cari s-au adus mai târziu, contrare acelor legi.

4. Pretindem asigurarea prin lege a limbilor naţionalităţilor să fie aplicate şi folosite în administraţie, în justiţie şi în instrucţiunea publică.

5. Direcţiunii publice să priceapă limba poporului, în scriere şi în vorbire.

6. Toate profesiunile să aibă autonomie şi să fie ajutate din partea statului.

7. Instrucţiunea populară să fie gratuită. Unde majoritatea e română, acolo limba de instrucţiune să fie cea română. Protestăm sărbătoreşte în contra proiectului de lege al lui Berzeviczy.

8. Pretindem căsătoria religioasă obligatoare, şi ştergerea totală a interconfesionalismului.

9. Autonomie largă pentru comune şi pentru comitate, şi o nouă arondare a acestora, având în vedere teritoriul de limbă al naţionalităţilor.

10. Pretindem sufragiul universal, egal şi secret, o arondare nouă a cercurilor electorale, şi ca votarea să se facă la sediul notariatelor cercuale; pretindem dreptul de reprezentare a minorităţilor în dietă.

11. Asigurarea dreptului de intrare şi de asociare, şi libertatea deplină a pressei.

12. Pretindem modificarea sistemului de contribuţie, reducerea dării pământului, introducerea dării progresive, şi ştergerea dărilor de consum asupra articolelor celor mai necesare pentru viaţă.

13. Statorirea unui minimum de avere, care să fie inalienabilă, ştergerea fi-dei comiselor, şi arendarea în parcele a bunurilor statului. În ţinuturi româneşti numai Românii să se colonizeze.

14. Ocrotire mai intensivă a intereselor muncitorilor şi apărarea lor de exploatare, introducerea asigurării obligatoare, pentru viaţă şi pensiuine.

15. Medic şi medicamente gratuite pentru cei săraci.

Pădurile şi păşunile statului să se dea în arendă poporului, în mod nemijlocit şi să se modifice legea silvanală.

Acesta dimpreună cu programul din 1881, este programul politic al partidului naţional român din Ungaria şi Transilvania.

Serata teologilor din Blaj.

Blaj, 23 Novembre.

Cetitorii acestui ziar să nu considere cele ce urmează ca un simplu raport de şablon, cum de regulă se face când e vorba de reprezentaţii româneşti. Ci să considere de adevărat fiecare cuvânt, pentru că întru adevăr producţiunea anunţată pe astăseară a teologilor din Blaj a întrecut toate aşteptările. A fost obişnuit publicul tot cu veşti bune despre vrednicii teologi din Blaj. Abia în timpul din urmă o oarecare corespondenţă de ziar a aflat cu cale a susţinea unele lucruri nu prea plăcute despre corul teologilor. Nu ştiu, a fost ceva adevăr ori nu, atâta însă pot afirma acum, că producţiunea de astăseară a teologilor a dat dovadă nu de regres, ci de progres enorm faţă cu trecutul apropiat. Serata a fost aranjată de societatea

de lectură a teologilor cu concursul preţios al măestrului Iacob Mureşianu. S'a ţinut în spaţioasa sală de gimnastică a institutului din Blaj, care anume a fost aranjată şi împodobită spre acest scop. Acela care a vizitat sala chiar şi înainte de serată a trebuit să rămână încântat de gustul artistic românesc al aranjatorilor. Cortina a fost împodobită cu covoaară specific-româneşti în colori naţionale de o rară frumuşă, date din partea damelor din Blaj. În special au plăcut mult cele două covoaare de o minunăţie rară din fruntea cortinei. Serata anunţată pe oarele 8, din cauză, că şedinţa sinodului a ţinut timp mai îndelungat de cum se proiectase, s'a început abia la oarele 8^{3/4}. Metropolitul la intrarea în sală a fost întâmpinat de corul teologilor cu imnul arhieresc: »Iată preotul mare« de I. Mureşianu şi compoziţia »Mulţi ani trăiască« de T. Lugojan.

Au fost 3 feluri de producţiuni: corale, de orchestră, apoi o dizertaţie, declamaţie şi un dialog.

Ce priveşte producţiunile corale, acestea au culminat în executarea compoziţiei măestrului Mureşian »Constantin Brancoveanu« şi »Veacuri triste« de A. Bena. Cea dintâi a fost în special condusă de măestrul Mureşianu, care a ţinut şi acompaniamentul la pian. A fost nespuse de potrivită această baladă pentru timpul sinodului, şi a produs nespuse de multă însufleţire.

»Facă Dumnezeu ce-a vrea
»Nu mă las de legea mea«.

Solurile au fost executate de cler. Ioan Dragomir conducătorul corului, Iustin Poruţ, Ioan Bărbat şi Ioan Bejan. Toţi s-au achitat cât se poate de perfect de rolurile lor, a plăcut mult vocea de bas a clericului Iustin Poruţ care împreună cu Ioan Dragomir a fost aplaudat şi în decursul cântării. Aplauzele ce au urmat nu se mai sfârşiau, compositorul I. Mureşianu a fost chemat pe scenă şi aplaudat cu multă însufleţire. Iar cântarea »Veacuri triste« care însăşi e în stare să însufleţească pe om prin executarea perfectă şi artistică, a însufleţit publicul până la delir. Ce priveşte prestaţiunile orchestrei aranjate de clericul I. Bacău amintesc înainte de toate că abia anul trecut s'a putut înfriga o orchestră a teologilor. După o scurtă activitate, a ajuns însă la o perfecţiune netăgăduită.

Despre dizertaţia pres. soc. în titlul »Preotul românesc al veacului al XX-lea«, care la apariţia tractează chestii pr-oceşti dar care de fapt interesează pe ori şi ce om, nu mai vorbesc, ci cu permisiunea D-sale o alătur aci pentru a se da în coloanele »Gazetei«.

Clericul Victor Floria declamând »Scrisoarea III-a« a lui Eminescu a dovedit că e un foarte bun declamator. A pus în admiraţie întreg publicul prezent.

A produs mult haz şi a fost mult aplaudat dialogul »Friguri de auto« de *** predat de clericul Petru Gruia şi Lonşin Corcheş şi mai ales acesta din urmă a produs hilaritate generală prin executarea unui cuplet hazliu întretăcut în textul dialogului.

Programul bogat al seratei abia la oarele 11^{3/4} a fost exhaustat. A fost prea lungă serată, zicea un domn, dar n'a plictisit absolut pe nimeni.

Public a fost de tot numeros. Membrii sinodali, elita Blajului, domni şi dame din provincie etc. şi toţi s'au depărtat încântaţi de această producţiune ce ar face onoare oricărui oraş de frunte.

STIRILE ZILEI.

— 19 Noembrie v.

»Ţara piere de Tătari şi baba petrece cu lăutari!« Confratele nostru din America scrie:

»Şi tot în »Românul« am cetit ape-lul călduros al inimosului nostru colaborator d-nul Dr. Valer Moldovan, prin care arată primejdia, la care sunt supuse şcoalele noastre prin noua lege a şcoalelor şi unde ne îndemna, ne ruga, ca să sărim în ajutorul lor, să nu lăsăm şcoalele să se închidă de cătră duşmanii noştri.

Am văzut aceste şi le-am cetit după cum şi voi fraţilor le-aţi văzut şi le-aţi cetit.

Dar urmarea firească la care mă aşteptam s-o văd, n'am văzut-o. N-am cetit despre aşa ceva.

N-am văzut organizarea de societăţi de rezistenţă, de luptă, de salvarea năzuinţelor, de ajutorarea martirilor. Nu l'nimic!

»Foarte bine!... De ce? Am venit noi aci să muncim şi să le trimitem lor »sudoarea muncii noastre? Ar fi o prostie. Lasă s'o facă alţii. Proştii!«

»Românul nu e prost!«

»Fiecare cu al lui. Sufere şi rabde dacă-s proştii!«

»Aci în America e libertate şi jandarmul şi solgăbirul n'are ce ne facec.

»La ce nu vin şi ei aci? Să lase ţara şi moşia, Ungurului!«

Iată fraţilor cam ce aud şi cetesc în inimile Românilor din America.

Şi am văzut şi am cetit şi alte în »Românul«.

Aproape în fiecare număr de ziar văd câte două trei dări de samă, despre serbări şi petreceri cu teatru, cu taxe şi suprasolviri, cu sfinţiri de drapele româneşti şi americane, de câte sute de dolari, de procesiuni cu jandarmii şi ruşiori, cu muzică românească, italiană, cu trăsuri, cu călăreţi şi apoi, banchete, rachete, foc bengal, vin, bere şi frunţaşilor... şampania!..

Şi apoi dacă ar fi numai atât.

Dar unde mai pui chilomanele de prin saloane — dragă doamne, crâşmelor le zic saloane — cari ţin în şir în fiecare seară şi Sâmbăta se sfârşesc cu câte o tîrnuea, care trebuie desegată, cu câte o amendă grasă sau cu câte-va zile de închisoare?

Bine fraţilor, nu credeţi că e prea mult?

Nu credeţi, că în împrejurările grele în care se află ţara şi neamul din care face parte, s'ar putea petrece cu mai puţin alai şi zgomot şi prisosul să-l trimiteţi acolo unde un dolar preţueşte cât o sută.

Nu credeţi că dacă sunteţi şi vă numiţi Români, datorită de cineva vă impune ca dacă voi petreceţi să nu lăsaţi pe ai voştri să piară în ghiarele Vulturului prădălaş?

Pentru pomul de Crăciun al întemniţaţilor, d-nii braşoveni George Bărsan comis la firma Nicolae Duşoiu, şi Nicolae Drugoci, practicant la farmacie, au făcut frumosul dar de 8 cor. — ca rescumpărare a acelor anuţuri ce ni se trimit fără de nici o contribuţie...

Le mulţumim!

Conferenţa. Seria conferenţelor aranjate de comitetul despărţământului I. (Braşov) al »Asociaţiunii« s'a fixat definitiv în ordinea următoare: 22 Noembrie st. v. (5 Decembrie n.) d-l A. P. Bănuţiu, 29 Nov. st. v. (12 Dec. n.) d-şoara Dr. Eleonora Lemóny, 6 Dec. st. v. (19 Dec. n.) domnul Gheorghe Văţasan, prof., 13 Dec. st. v. (26 Dec. n.) Serată muzicală Taxa de în-rare este obligatorie. Fiecare va plăti 20 bani (10 creiţari). Elevii şi elevetele vor plăti câte 10 bani (5 creiţari). Din încasări se vor acoperi cheltuielile, cari în anul acesta sunt cu mult mai mari, decât s'a poată fi suportate de cassa »Despărţământului«. — Pentru comitet: N. Bogdan, directorul despărţământului. Dr. Al. Bogdan, secretarul despărţământului.

Alţi Bagotai. După cum am spus şi noi, Românii aleşi în clubul kossuthist din comitatul Mureş-Turda, au fost aleşi fără de ştirea şi învoirea lor. D-l avocat Dr. Ioan Popescu din Reghin, ne roagă să declarăm categoric, ca dânsul nu ar suferi nici un minut să fie ales membru într-un club kossuthist, şi va umbla să-şi ia satisfacţia morală cuvenită. Nime nu se poate îndoi de sentimentele româneşti ale d-lui Dr. Popescu, şi ţinem să spunem că în ziarul cu pricina, nu era un Dr. Popescu, ci fără titlu.

»De care noi n'avem parte«. Ni-se scrie: Proiectul şcolar de lege al ministrului Apponyi a secerat la timpul său numeroase victime între gazetarii români. Astfel şi revista săptămânală »Severinul« din Caransebeş adusesse câţiva articoli, în cari acel proiect, devenit mai târziu lege, a fost supus unei critice severe. Răspunderea pentru acei articoli a luat-o la timpul său redactorul de pe vremuri al acelei reviste d-l Amos Tulea, învăţător român în pensiuine. A fost condamnat de tribunalul din Timişoara la 6 luni închisoare de stat şi 300 cor. amendă. Sâmbătă în 27 Nov. n d-l Tulea şi-a împlinit în închisoarea de stat din Segedin pedeapsa de 6 luni şi a fost redat libertăţii şi familiei sale numeroase.

Totodată va comunică, că în închisoarea dela Segedin îşi mai face stagiul şi un ziarist german, d-l Adam Welker, redac-

torul și proprietarul revistei săptămânale »Süd-Bacskauer Zeitung«, care apare în comuna svăbească Cervenka din comitatul Bacs-Bodrog. E osândit la două luni închisoare de stat, fiindcă a »cutezat« să reproducă în revista sa actul de acuză al procurorului în contra unui articol apărut în revista germană »Südungarischer Generalanzeiger« din Vârșet, scris din prilejul măcelului dela Cernova.

O nouă ilustrație a justiției maghiare!

Seratele literare și artistice din Sibiu. Se aduce la cunoștința on. membri ai »Asociațiunii« din Sibiu și împrejurime că Duminecă la 5 Decembrie nou, în sala festivă a »Muzeului Asociațiunii«, se vor începe seratele literare și artistice. Seratele muzicale se aranjază sub conducerea d-nei Minerva Brote, cu concursul binevoitor al posteriorilor muzicale din Sibiu, iar de reprezentațiile teatrale se îngrijește comitetul filial din Sibiu al »Societății pentru fond de teatru român«. Programul unei Decemvrie e următorul: 1-a Duminecă, serată muzicală; a 2-a, conferința d-lui Oct C. Tăslăuanu despre »Poporanism«; a 3-a, reprezentarea piesei »Ca prin romane«; a 4-a, conferința d-lui prof. Aurel Bratu despre »Alcoholism«. Contribuțiile de intrare sunt: a) pentru seratele teatrale și muzicale 50 bani de persoană, iar pentru meseriași și studenți 20 bani; b) pentru conferințe 20 bani, iar pentru meseriași și studenți intrarea gratuită. Venitul acestor serate se va întrebuința pentru »Muzeul Asociațiunii«. Membrii »Asociațiunii« sunt invitați să ia parte la aceste serate, cari se vor începe în fiecare Duminecă la orele 5 p. m. precis. După începerea seratelor intrarea va fi oprită. — *Biroul Asociațiunii.*

Vești din satele noastre. Primim această scrisoare și o dăm neschimbată, cu toată năvitatea ei cinstită. On. Dn. Redactor! Acuma au trecut câteva Septamani decandu amu petrecutu la celea vecinice pre unu barbatu dintre cei mai de frunte romani pe Petru orecaunu Neamtii fostu preste 25 ani primariu Comunate, si in 18 November a. c. iau urmatu pe aceiasi cale unu altu consangianu clopotariul s. beseriee gr. cath. din Abafia Andronica Kónesdó, pre care lu a sdrobotu taurulu Comunate in pofata sa proprie, rumpându costele pre caudu v. a. a. da de mancare — lasandu in mare doliu si jele pre o sotie nemangaiata cu 3 feciori si o fata mare si numeroase alte rudeni — Ceremonia funebrala o au indeplinitu On. parochu locale Jeroteiu Crisanu, asistatu de unu publicu romanu, unguri ev. ref si Rom. Cath. forte mare — si care prin predica-i si ertaciunile indatinete, si prin o predore advaratu oratorica a storsu lacrimi din ochii tuturor. Fiindu unu bunu romanu si servitociu preste 20 anii la maica beserie. Ddeu selu odihniasa in pace. E de mirat ca in 1906 totu unu atare tauru a omoratu pre fostulu Curatoru primariu la rom. cath. lasandu in jele vreo 6 prunci ortani. Abafia la 20. November 1909. Ioanu Molnar curatoru primariu. B. Kellemen (De ce, pe ungunere Kellemen?? — Red.) fostu primariu

Locale. Cu ziua de 31 Dec. 1909 expiră timpul de funcționare al bărbatilor de încredere din tagma industriașilor, foști aleși pentru anul 1909 în consiliul industrial, anume 20 de băbăți ca membrii ordinari și 6 ca substituiți. Asemenea sunt a se alege, în senzul ordinului edat de In. Ministeriu de comertiu dela 4 Oct. 1885 Nr. 52211—85 și pentru cercul pretorial de sus, fiindcă își are reședința în Brașov, 20 de băbăți de încredere ca membrii ordinari și 6 ca substituiți, cari toți au să fie aleși dintre industriași în consiliul industrial. Alegerile se vor face în 21 Dec. a. c. în localul magistratului, la 9—12 ore înainte de amiază. Drept de alegere activ, are fie-care comerciant, industriaș și fabricant dacă poartă atacerea sa independent de altul, iară drept de alegere pasiv numai actia, cari plătesc dare de venit cel puțin 50 de coroane sau a-cui eliberați de dare. Membrii, a căror funcțiune expiră, sunt reelegibili.

— Conspectul dărilor de drum este espus la comitat din 8—23 Decemvrie și numai în acest timp se poate da recurs.

O lămurire. Redacțiunea »Gaz. Trans.« ca întotdeauna așa și cu finea anului trecut școlară a ținut să pună în carent publicu cetitor despre progresele realizate în general de elevii școlărilor noastre din Brașov. În ce privește examenle private, la cari între alți elevi privatisti s-au supus și unii dintre preoții noștri mai tineri, (la examenul cl. a VIII-a) — în urma unor întrebări rezolvate de către unii din acești preoți nu numai nefavorabil ci chiar în mod naiv și ridicol, — redacțiunea prin

articolul de fond intitulat: »Ai noștri« din n-rul 135/1909 a sbiciut aspru lipsa de cunoștințe a Respectivilor preoți, cu deosebire în ce privește literatura română, maghiară și germană, cu scopul bine înțelept de a împintena preoțimea spre căștigarea unei culturi generale și în special a unei culturi curat românești temeinice. Părintele Patriciu Pinteau din Cața ne roagă să declarăm că dânsul nu a fost visat prin acel articol din vară. O facem cu plăcere, și după informațiile luate, constatăm, că d-l Pinteau a dat examenul cu succes, fără de.

Convocare. Un grup de învățători din tractul Branului cu prilejul adunării ținute în ziua de 26 Nov. n. a. c., s-a constituit în societate corală. Prin această învățătorii interesați sunt convocați pe Sâmbătă 4 Dec. n. (Intrarea în biserică) în comuna Râșnov pe orele 6 seara. Precum să știe, scopul acestei societăți este a da an de an producțiuni teatrale-muzicale în diferite comune, iar din venitul material ce se va realiza, să se aranjeze la intervale potrivite excursiuni de studiu. *Ghimbășanul.*

Teatru american. Trei miliardari americani, cari, — bieții oameni! — au împreună o avere de cincisprezece miliarde de lei — au înființat un teatru național, supt numele de »Teatru nou«, în New-York. Scena lui este adâncă de 33 de metri și în față, înaltă de 13 metri și lată de 14 m. Mașinăriile fac cu puțință cele mai mari schimbări de decoruri în 30 de secunde. Actorii au camere luxoase, cu băi etc. Incap 2200 de privitori în staluri, căci sunt numai două șiruri de scaune și e lăsat loc gol din belșug. Lojele sunt ca niște saloane și le pot avea numai fundatorii. Teatru e foarte luxos: numai marmură și cristal; sunt luate toate măsurile în potriua focului: în zece minute o perdea de fier și asbest desparte scena de teatru, iar treizeci de uși cari se deschid în alară, fac cu puțință golirea grabnică și fără înghesuială a salei.

Știpele Beșan. Din știpele înființate de Iosif Beșan, pe sama elevilor școlărilor medii se poate concura pe anul școlar 1909/10 la următoarele: două de câte 600 cor., unul de 400 cor., unul de 300 cor., unul de 200 cor., afară de aceste încă patru de câte 200 cor., cari prin înaintare treptată se vor mări la 600, 400, și 300 cor.

Poate concura oricare elev al școlărilor medii, fără deosebire de religione, care arată un progres foarte bun în studii și are notă bună din morali etc. Știpelele mai mari însă le pot câpăta numai elevii cari au avut până aci știpelele mai mici dela Beșan.

Cererile sunt a se adresa ministrului de culte și instrucție publică, alăturându-se următoarele documente: 1 Atestat de boțez. 2 Atestat de paupertate. 3 Testimoniul școlar dela finea anului trecut. 4 Documentul oficios prin care se arată starea familiei și a averii, 5 Eventual să se arate, dacă concurentul sau vre-un frate dela lui are știpele și dacă are, de unde

Petițiile trebuie înaintate directorilor de școlăre cel mult până la 15 Ianuarie 1910, cari apoi după ce se vor fi înțeles cu corpul profesoral, le vor trimite la directorii supremi, iar directorii școlărilor profesionale la forurile lor superioare autonome, acestea le vor trimite apoi mai târziu până la 1 Februarie de dreptul ministrului de culte și instrucție publică.

În petițiune trebuie să se indice și cassa la care să se asigneze știpelele, în caz când ar fi acordat. Petițiunile înaintate de dreptul ministrului de culte și instrucție publice, asemenea și cele întârziate, nu se iau în considerare.

Morb nou. Mai zilele trecute scrisesem și noi despre un om, care a căzut în boala de a-și uita numele său propriu. Acum să constat oficios că asta e unul din cele mai noi beteșuguri ale lumii nouă și a oamenilor piperniciți, nervoși, de astăzi. Doctorii numesc morbul »sta nou« apăsiaic. Mai alaltăieri a fost aflată pe stradele New-Yorcului o tineră și frumoasă Miss, care la toate întrebările ce i s-au pus a dat răspunsuri bune, numai numele nu știa să și-l spună. Au căutat'o prin buzunare și au aflat la ea 86 dolari și o cuită. Au întrebat de subscrierea cuitii de o cunoaște. Ea i-a spus numele și astfel a scăpat pe tinăra Miss din incurcarea în care ajunsese înaintea poliției. A fost apoi dusă la spital și acolo luată în îngrijire. Medicii zic, că în curând o să și vindece de boala de a-și uita numele.

O moșie luată în arândă de Români. Moșia din Surduc, cu 20000 pogoane de pământ arabil, o fabrică de spirt, moară cu

abur etc. a baronului Ambrózy, a luat-o în arândă pe 20 de ani banca »Plugarul« din Căcova. În felul acesta s'a venit în ajutor populației române din satele dimprejur.

»Scurtă îndrumare din legumărit pentru sâtenii noștri« este titlul unui carticel ce a apărut zilele acestea în Caransebeș diu peana D-lui Iosif Bălan, profesor în retragere. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestei carticelce, în care autorul într-o limbă potrivită la priceperea sâtenilor noștri le dă îndigări și povețe practice, referitor la cultura legumelor și verdelor. Este de dorit, că această carticică folositoare să fie lăsată între poporul nostru, rămas îndărăt în acest ram al economiei. Carticica se poate procura cu prețul de 24 bani prin librăria diecezană din Caransebeș.

Sfântul »Columb« Două sute cincizeci de mii de catolici din America de Miazăzi au rogat pe papa să facă sfânt pe Columb, descoperitorul Americii. Se știe de asemenea că pe Ioana d'Arc a făcut-o sfântă după cererea catolicilor francezi, iar pe Stanislau Kostka, după a Leșilor.

Erata. În foiletonul nostru din numărul de Joi, 246. (Trudiții), pe pagina 3, coloanele 3 și 4, din sus, câte două rânduri sunt schimbate reciproc.

Serata femeilor române din Orăștie.

Cronicarul vremilor grele ce străbatem, va putea înregistra cu mândrie, ziua de 27 Noemvrie, când geniul și munca femeii române s'a manifestat puternic și frumos în două centre mari românești.

Aradul și Orăștia au fost cadrele în această zi, în care femeilor noastre li-a revenit rolul onorific de a da strălucite probe de înalte sentimente de iubirea neamului și de zel apostolic, cu care țin a lucra în ogrul vast al culturai noastre naționale.

Serbările înălțătoare dela Arad, vor fi descrise de meșterii condeiului, întruniți acolo, de a consunți prin prezența lor casa frumoasă ce presa română și-a ridicat și care a avut norocul, de a fi consacrată și prin doina și poezia română, interpretată prin cele mai distinse femei ale noastre.

Eu mă voi încerca de a reda impresiile mele dela serata ce femeile române dela Orăștie au arangat-o, în frunte cu doamna *Veluria Dr. Erdélyi* și cu concursul valorosului cor mixt al d-lui Branga, un tolosul Atelierului de țesături și că-tătur românești, adăpostit acolo și întreținut de Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei.

Zeloasele membre ale Reuniunii au ținut să-și manifeste dragostea lor, față de Atelierul, care cultiva munca femeii române și care este rezultatul stăruințelor îndelungate a douăzeci și trei de ani, în care vreme s'a lucrat neîntrerupt pentru a sistemisa într-un atelier propriu această muncă și de a răspândi în cercuri tot mai largi frumoasele isvoade ale țărâncelor noastre, cari formează o mândrie a neamului nostru întreg.

Nicăeri doară, ca în acest district românesc, nu se găsesc variațiuni atât de bogate, în portul național, și plâsmuiri ale fantaziei populare aproape fără limite, pe terenul ornamentice românești.

Împrejmuită cu aceste odoare ale muncii țărănești, s-a prezentat frumoasa serată, a Româncelor noastre dela Orăștie, dând timbru de vrajă frumoasei localități, în care s'a ținut serata reușită peste așteptare.

Sala, scena, galeriile, în fine totul era decorat cu țesături și broderii încadrate în crengi de brad, după gustul fin și dedicat al doamnei *Veluria Lăpădat* și al domnișoarei *Tiberia Barcian*.

Deja la intrare ești surprins aflând la cassă, în locul stereotipului cassar, pe doamna *Lăzăroi*, care cu amabilitatea ei, obținea nu numai costul biletului de intrare, dar și considerabile suprasolviri. Intrii apoi în sală, care te surprinde și te transpune într-o lume de povești, prin arangamentul în care strălucescu frumoasele produse ale atelierului.

Acolo te primesc țărâncuțele cari lucră în atelier și cari erau postate în frumosul lor costum de Orăștie, ca supraveghietoare a lucrurilor espuse pentru tombolă și vânzare.

Sala mare și frumoasă se umple în curând literalmente de public distins, din Orăștie și jur, iar galeriile de țărani și țărânce, în portul lor pitoresc.

Intr-un moment de liniște sărbătorească apare pe scenă d-na *Victoria Dr. Erdélyi*, și-și începe conferința »Despre portul național«. Cu dragostea, cu care se

dedică aceasta femeie rară și cultă, progresului industriei românești, espune idei, isvorite dintr-un studiu adânc și pătruns în toate detaliurile sale de dorul ferbinte de-a ridica portul nostru fermecător la înălțimea ce i-se cuvine, după vechimea obârșiei, care ne conduce la legionarii lui Traian și în templul sacru al vestalelor din Roma antică.

Desfășurată continuitatea și înflorirea lui pe aceste plaiuri în splendoarea formelor și colorilor vechi, — sbiciuiește tendințe și înrăuriri străine, cari durere, schimonosesc, în unele părți clasice ale lui, introducând luxul vulgar în îmbrăcăminte țărâncelor noastre, în chip de mă-tăsuri și catifele, în locul țesăturilor trainice, ieșite din răsboiul strămoșesc.

Aplause entusiaste sunt răsplata cu care sala și galeria de țărani onorează frumoasa și instructiva conferință de un succes desăvârșit.

Urmează »Răsunetul Ardealului« pentru cor mixt de Vidu, sub conducerea d-lui *Branga*, care cântă cu multă bravură, această compoziție de o frumusețe rară.

Se ivește pe scenă o figură mlădieoasă, d-na *Stahlberger-Stockert*, absolventa conservatorului din Berlin și ne încântă cu vocea-i sonoră și timbru argințiu, — dând probă totodată de școala eminentă, predând: »Musica prohibită« de Castaldon și doina populară »Codrulec«, poezie de Eminescu, muzica de Eliaș, — acompaniamentul e ținut cu multă pricepere de d-na *Erdélyi*.

Publicul rămâne fascinat de rara prestație artistică, a distinsei flo-române, care a pronunțat și textul atât de neaoș românesc, încât și-a cucerit în sbor toate inimile. Tunete de aplause isbucesc și un frumos buchet de flori i-se presintă drept mulțumită.

Vine iară corul și cântă »Măiestrii și plugari«, cuvinte de a Bărsan, muzică de Kirchner. — Aplause furtunoase răsplătesc predarea frumoasă.

Ca punct 5. a figurat în program: »Regina Ostrogoților«, poezie de Coșbuc, declamată de frumoasa doamnă *Veluria L. Lăpădat*.

Doamna Lăpădat s'a achitat cu adevărată ară de rolul ei. A declamat cu atată putere dramatică poezia clasică, care o califică de o forță primă în acest gen de artă la noi.

Totul a fost desăvârșit. Gesturile largi, paletice, de o clasică frumusețe, vibratiunea vocii poentează cu admirabila finețe, cap d-opera marelui măestru, isbucind în adevărată furtună în părțile tragediei nefericitei regine.

Flori, aplauze, a primit dela publicul mândru și încântat.

»H rac« de Dima, predată de cor a încheiat programul concertului.

A urmat tombola și vânzarea obiectelor, întrecându-se publicul de a cumpăra lozuri și obiecte, încât în scurtă vreme s'a epuizat totul.

Până când în sală era târgul în toliul său, în saleta de alături se aud lăutari țărânești cântând jocuri populare. Strigături, chiote vesele pătrund în sala mare, stârnind curiozitatea publicului.

Ne îndreptăm pașii acolo și ce să vezi? O horă întocată, jucată de țărani și țărânce, cu animație adevărat românească!

Doamna *Erdélyi* avuse gândul norocos de a întocmi și pentru lucrătoarele atelierului o petrecere, la care invitate țărâncele din Orăștie.

Ți-era mai mare dragul a privi la țărâni noștri, cum își petreceau de frumos, văzându-se și ei poftiți alături cu inteligența lor.

Iată un exemplu vrednic de imitat, căci numai inteligența cu poporul la olaltă formează adevăratul corp național!

Între aceste se încinge și în sală o horă mare și veselă, jucându-se pe rând toate dansurile noastre naționale la sunetul muzicii vestitului nostru lautar Gogi și care n'a avut sfârșit decât cu revărsatul zorilor.

Lauda și recunoștința noastră femeilor române din Orăștie pentru momentele senine și neuite cari ni-le-au oferit și cu al căror suvenir ne-am întors veseli la vetrele noastre.

Helianthus.

Bibliografie.

Au apărut: »Calendarul Ligei culturale« pe anul 1910 în tipografia »Neamul Românesc«, prețul 75 bani.

— *I. Volkelt*, prof. universitar, Lipsca »Arta, morala și cultura«, traducere autorizată de *Horia Petra-Petrescu*. Tipografia A. Mureșianu. Prețul 45 bani, plus porto

— *M. Străjanu* »Insemnătatea și înflința morală a caracterului și a bunelor maniere« (După S. Smiles). Tipografia Macavei, Craiova. Prețul 1 leu.

— *M. Străjan* »Despre visuri« aparițiunea spiritelor și fenomenele înrudite cu acestea. Tipografia Macavei, Craiova. Prețul 1 leu.

— *Din biblioteca populară Sococ* au apărut următorii numerii:

Nr. 77. »Pe coastele Italiei« tradusă de A. Mândru, după Maupassant, a 30 b. Nr. 78. »Povești franceze« traducere de V. Caraiman, 30 bani. Nr. 87 »Granițele sănătății omenestii și nebunia« studiu de psihologie morbidă de Dr. I. Duscianu 30 bani. Nr. 88. »Pătașile lui Telemac«, traducere după Fenelon de d-ra Hortensia Popescu, 30 bani. Nr. 89 »Pătașile lui Telemac« II, 30 bani. Nr. 90 »Maica Melania« de N. N. Beldiceanu. Prețul 30 bani.

Boalele vacilor. în urma cărora laptele poate să devină stricacios.

Este o împrejurare regretabilă, că laptele, care este cel mai nutritiv, mai ieftin și prin urmare și cel mai căutat nutriment, în partea cea mai mare a țării ajunge în circulație, fără a fi supus vreunei controle. Pe lângă scumpetea de azi, bărbații de specialitate chemați, atrag tot mai mult atențiunea publicului, asupra laptelui, accentuând ieftinătatea și puterea sa nutritivă. Comparând laptele cu carnea, Rubner a aflat, că laptele e mai ieftin decât carnea, căci a constatat, că pentru o marcă (1 cor. 20 fil.) putem să cumpărăm 5000 gr., adică 5 litre de lapte, în care se află: albuș 165 gr., unsoare 175 gr., zahar etc. 240 gr. Tot cu o marcă putem să cumpărăm numai 980 grame de carne, în care se află: albuș 159 gr. și numai 53 gr. de grăsime.

Puterea, care ni-o dau cele 5 kg. de lapte, este egală cu puterea, care o poate dezvolta 3288 de calorii, înțelegând sub o calorie, căldura, care e de lipsă pentru a ridica temperatura unui gram de apă dela 0° C. până la 1° C., iar o calorie poate produce o putere capabilă de a ridica o greutate de 428 de kgr. până la înălțimea de un metru.

Însă crescând consumul de lapte, tot mai des se întâmplă, că ajunge în circulație și lapte rău.

Este în interesul economului, ca să caute să vândă cât mai mult lapte, fără a se interesa, că de ce calitate e laptele? Astfel se întâmplă că chiar fără vina economului, ajunge și lapte rău în circulație, căci economul n'are cunoștințele de lipsă pentru ca să poată să judece, care e lapte sănătos și care nu? Ar fi datorința veterinarilor să cerceteze din când în când vacile din acele locuri și economii, de unde se duce în piață mult lapte. Boalele de cari sufer vacile și în urma cărora și laptele devine stricacios, sunt de două feluri: Morburi lipicioase s. molipsitoare sau nelipicioase și cari atacă numai anumite organe. În urma boalelor rele, laptele își pierde gustul cel dulce, culoarea lui nu e albă de tot, iar dacă se fierbe, se încheagă.

Este de observat, că atunci, când vacile sufer de boala de gură și de unghii, laptele vacilor bolnave poate să fie foarte stricacios sănătății, ba se poate întâmpla, ca omul să se îmbolnăvească el însuși de boala aceasta. În cazul acesta laptele nu se poate consuma decât numai bine fiert, dar numai atunci, dacă însușirile de rând ale laptelui nu le aflăm schimbate, adică dacă culoarea, mirosul, gustul, grosimea, cantitatea de grăsime este cea de rând, dacă pe uger nu aflăm beșici și dacă vaca nu prezintă simptome de friguri, mari. Conținutul beșicutețelor, cari se află pe uger și pe țipe, poate să ajungă în lapte, când mulsăm. Un astfel de lapte, chiar dacă se fierbe, e stricacios. Laptele

vacilor bolnave de boala de gură și de unghii să nu-l dăm nici altor animale. Porcul d. e. se bolnăvește foarte ușor, dacă consumă acest lapte.

Laptele vacilor bolnave de splină (anthrax) este numai atunci primejdios, dacă ajunge sânge în lapte. Sângele se arată în lapte în formă de vergi de sânge, ori-că este peste tot de culoare trandafir.

Și bubele vacilor pot să se transpună asupra omului. Deși cazuri de infecțiuni de felul acesta sunt mai rare, totuși nu se poate recomanda să consumăm laptele astorfel de vaci. Asemenea nu se recomandă consumul laptelui vacilor turbate.

Dar nu numai boalele infecțioase, ci și morburile locale pot face, ca laptele să fie stricacios. Astfel de morburi sunt inflamarea matricei, a ugerului, a intestinului.

La inflamațiunea de matrice, se scurge un lichid puturos, care spurcă laptele.

Și la inflamațiune de intestin se poate infecta și se poate spurca laptele, iar în urma diferitelor inflamațiuni de uger, și indeosebi la inflamațiunea, când ugerul coace, laptele nicidecum nu este de mâncat.

Atragem atențiunea economilor noștri, ca în cazuri de îmbolnăviri de felul acesta să fie precauți, căci ne-precauția în casuri de felul acesta poate fi foarte primejdioasă. (»Economia«)

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 2 Decembrie. (depeșă) Cabinetul Wekerle a hotărât în consiliul de eri, ca să ceară fără amânare dimiterea sa, fiindcă nu mai vrea să stea în fruntea guvernamentului cu nici un preț. Primul ministru a plecat azi la Viena. Ziarele maghiare scriu cu litere groase despre noul cabinet: Lukács-Iusth.

Brașov, 2 Dec. Societatea de lectură din lov, a elevilor dela liceu s-a întrunit la orele 4, în ședință extraordinară. D-l profesor Al. Bogdan a comemorat pe fericitul Dr. Augustin Bunea, care a fost timp de 7 ani profesor.

Londra, 2 Dec. Camera lorzilor a respins proiectul de reforme financiare, primit de camera deputaților. Se vor naște mari conflicte constituționale.

MULTE ȘI DE TOATE.

Cei mai vechi aeronauți.

Omenii abia de cel mult două sute de ani, ținând seamă de călugărul care s'a urcat cu balonul în Barcelona pe la 1710, au început a face baloane și a se avânta în văzduh.

lată înă un paianjen, care a găsit meșterul de călătorește în aer fără să aibă aripi, ajutându-se cu un fir de ață fabricată de el. Numele gângăniei e Arena aeronautica. Toamna vedem adesea plutind astfel de fire în aer și dacă băgăm bine seamă, găsim și paianjenul micuț, pe care li duc. Acești paianjeni se urcă pe copaci sau pe buruene înalte, se dau cu capul în jos, aruncă un fir sau mai multe din ghindurile ce au sub pânțele și se lasă în voia vântului, întinzând labele. Adierea duce firul cu paianjen cu tot. Dacă vrea să se coboare, strâng, ca și cum l-ar depăna firul și, ne mai sprijinindu-l, el, cade. Să știe că firele sunt dintr-o materie foarte ușoară. Nu știm de nu sunt și goale înăuntru. Ori cum, plutesc, nu pentru că sunt mai ușoare ca aerul, ci pentru că le mână vântul, ca pe zmee. Drept vorbind, nu s'ar putea deci vorbi de baloane, cari sunt mai ușoare de cât aerul, nici de aeroplane cu mașină și cu aripi, cari le dau înălțimea, ci, precum spusei, mai curând ar avea asemănarea cu zmeele.

Paianjenul ține cumpănă prin greutatea sa. De altfel, tot așa zboară și semințele atâtor buruene, de pildă aie păpădiei, ale scailor. Și acestea au un număr de fire ușoare de cari atâră semănta destul de grea.

Ori cum să fie, paianjenul aeronaut face une-ori călătorii lungi. Darwin a văzut unul căzând pe corabia pe care se afla el, la 60 de miluri marine dela uscat. Lister i-a văzut trecând, foarte pe sus, pe deasupra catedralei din York. Hulse și Lister au făcut cercetări asupra acestor fel de paianjeni, sunt acuma două sute de ani. (»Alb.«)

O descoperire antropologică.

S'a considerat până azi ca cea mai veche rasă mexicană, aceea a trogloditilor, ai căror descendenți ocupă astăzi sud-vestul noului Mexic fără să fi modificat aspectul primitiv al locuințelor lor suspendate pe marginile stâncilor ca niște cuiburi de păsări. Profesorul Edgar Hervitt, directorul biurolui american etnologic, arată în urma unei explorațiuni a școlii antropologice din Santa Fee, că această tradiție este greșită.

S'a descoperit într'adevăr existența unei rase anterioare în regiunea cu numele de Pajarito Parc. Acesta este o regiune foarte păduroasă, acoperită de stânci în cari torențele au săpat trecători.

În aceste trecători a trăit o rasă cu totul diferită de a trogloditilor și care a lăsat urme de locuințe artificiale, în cari se găsesc documentele cele mai însemnate ale unui trecut foarte îndepărtat.

Străbunii acestor oameni au împrumutat în parte moravurile lor de la furnici, cu cari pe cât se poate astăzi constata, aveau asemănări izbitorate. Ei nu mergeau, dar se târau în galerii subterane unde aveau ascunzătorile lor și templele lor și cari erau construite ca și ale furnicilor. Ca și acestea ei adunau proviziuni și pentru a evita surprizele inamicului, ei aveau eșiri secrete și ascundeau pe cele aparente.

Se prevede că în aceste subterane se vor găsi instrumente, de ori ce natură, care vor proba o civilizație preistorică, până astăzi cu totul ignorată.

H a z.

Păcală se duse cu fiul său să-l bage la stăpân.

— »Are ceva cap, fiul D-tale?« întrebă stăpânul.

— »Cum de nu! — zise Păcală — are un cap...«

— »Voiu să zic are ceva în cap?«

— »Ferească Dumnezeu! Il piaptână mă-sa în toate zilele cu pieptănul cel des!«

— »Ce pom e asta, tată?« întrebă pe tatăl său Marioara, o fetiță de vre-o 8 ani, pe când se plimbau prin pădure.

— »Fag, Marioara!«

— »Și ce se face din el?«

— »Scânduri de brad.«

— »Fă nevastă, de ce nu faci mă-măligă?«

— »Nu s'ajunge mălaiul!«

— »Tiii! Da proastă mai ești! Dacă nu se ajunge mălaiul pentru un mare, fă și tu două mai mici!« G. P.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Râm.

Redactor respons.: Dr. Sever Dan.

Cele mai bune cadouri de Crăciun portrete mărite după orice fotografie, la Francis Bichoff, strada Hirscher 20.

Conversații în limba franceză de d-na Bichoff, parisiană. Ora 2 cor.

Dr. STEBIE N. CIURCU.

VIII Kochgasse Nr. 29 — Viena

Consultanți

on celebritățile medicale, cu specialiștii de facultatea de medicină din Viena.

Telefon nr. 17065.

Cursul la bursa din Viena.

Din 30 Noembrie n. 1909.

Renta ang. de aur 4%	113 25
Renta de oronze ang 4%	92 45
Leș. ca. fer. ang. în aur 3 7/8%	82 35
Impr. câil. fer. ang. în argint 4%	3 05
Bonuri rurale croate-stavoane	94 —
Impr. ang. cu premii	215 25
Losuri pentru reg. Fisei și Seguedia	153 25
Renta de nartie austr. 4 1/2%	95 15
Renta de argint austr. 4 1/2%	95 10
Renta de aur austr. 4%	1 7 25
Renta de corone austr. 4 1/2%	95 15
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	85 25
Losul din 1890	169. —
Acți de-ale Băncii ang. de credit	78 50
Acți de-ale Băncii austr. de credit	67 50

Acți de-ale Băncii austro-ung.	1776 —
Napoleoniori	19 12 1/2
Mărci imperiale germane	117 85
London vista	240 95
Paris vita	95 72 1/2
Note italiene.	95.03

Cursul pietei Burs.

Din 1 Decembrie n. 1909.

Bancnote rom. Cump.	18 72	Vand.	18 80
Argint român	18 60	"	18 74
Leș turcesc	21.50	"	21.80
Scris. fonc. Albine 5%	100. —	"	101. —
Lește Rusesse	254. —	"	256. —
Napoleoniori.	19.04	"	19.16
Galbeni	11.20	"	11.40
Mărci germane	117. —	"	117.50

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 26 Noembrie 1909

Măsura sau greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	u.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos.	24	—
"	Grâu mijlociu . . .	23	—
"	Grâu mai slab . . .	22	—
"	Grâu amestecat . . .	20	—
"	Săcară frumosă. . .	17	—
"	Săcară mijlocie. . .	16	—
"	Orz frumos . . .	10	—
"	Orz mijlociu . . .	9	—
"	Ovės frumos. . .	7	—
"	Ovės mijlociu . . .	6	—
"	Cucuruz . . .	13	—
"	Mălaiu (meiu) . . .	11	—
"	Mazăre.	20	—
"	Linte	15	—
"	Fasole	11	—
"	Sămēntă de in . . .	18	—
"	Sămēntă de cânepă .	15	—
"	Cartofi.	4	—
"	Măzărliche.	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	1	12
"	Carne de porc . . .	1	44
"	Carne de oerbeci . .	—	64
100 kil.	Său de vită prospēt.	40	—
"	Său de vită topit . .	62	—

Câte-va cuvinte asupra boalelor secrete.

E trist, — dar în realitate adevărată că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea așelor oameni, a căror sânge și sucuri trupești sun' atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruincinat sistemul nervos și puterea spiritală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cine-va care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală, trebuie să fie cine-va căruia oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără șială și cu încredere necesurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destănuia aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea ampra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor c. deja eventual există, atunci apoi va luceta existența boalelor secrete.

De e chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al D-ului PALOCZ, medic de spital, specialist, (Budapesta, VII., Rákóczi-ut 10), unde pe lângă disoreția cea mai strictă primește ori-cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberază de materiile de boia, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. PALOCZ vindeca deja de ani de zile repede și radica cu metoda lui proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranel- sifilitice, boalele de țevă bășică, nervi și șira spinării, începutul și de confuzie a minții, urmările onanieirii ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămăturil, boalele de sânge, de piele și toate boalele o-ganelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și eșire separată. În ceea-ce privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă sive-va, din ori-ce cauză, n'ar putea veni un persoană, atunci cu plăcere i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite de caruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. până la 5 ore p. m., (Dumnezeu până la 12 ore a. m.)

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital spitalist, Budapesta, VI., Rákóczi-ut, 10

Cumpărați cel mai frumos și cel mai bogat calendar românesc dela noi

CALENDARUL „POPORULUI ROMÂN”

pe anul 1910. Se estinde pe 196 pagini, împodobite cu 80 de chipuri.

Învălițoarea este de toată frumsețea, lucrată de renumitul desemnator român din București: **Domnul Ari Murnu.**

Cuprinsul Calendarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni împodobite cu motive românești admirabile lucrate de d-l A. Murnu. 2. Smecele cerești. 3. Regentul anului. 4. Semnele cronologice ale anului 1910. 5. Zile schimbătoare peste an. 6. Sărbători impuse de lege. 7. Posturile. 8. Deslegarea posturilor. 9. Intunezări. 10. Zodiile. 11. Anotimurile. 12. Călimarul jidovesc. 13. Călimarul economic de 1910. 14. Prevederi. 15. Timpul vântului. 16. Dominitori Ungariei. 17. Valoarea banilor, explicație folositoare pentru ceie călătorose în străinătate. 18. Cursul lunei în anul 1910. 19. Când fată vitele? 20. Posta. 21. Călătoria cu trenul. 22. Europa. Deschiderea fiecărei țări cu toate amănuntele, după datele oficiale din anul 1908. 22. America. 23. Tabela de a sooti camerele după 1 an, 1 lună, sau 1 zi. 24. Catalogul advocaților români din Ungaria. Dăm în ordine alfabetică toate orașele în cari locuiesc advocați români. 25. Datoriile Ungariei dela anul 1868—1900. — **Partea literară:** 26. În pragul libertății (amintiri din temnița Segedinului) de Gh. Stoica. 27. Sfânta mună (poezie) de A. Vlăduță. 28. La badea George de D. Brăuțu. 29. Anexarea Bosniei și Herțegovinei cu un chip. 30. Centenarul nasterii lui Șaguna cu fotografia marelui arhiepiscop. 31. Serbarea din Chizeni cu două chipuri. 32. Barbați mari ai României cu mai multe fotografii. 33. Trei luptători cu fotografia d-lui Rus-u Șirianu, D. Birăuțiu și Gh. Stoica. 33. *Viața și obiceiurile Românilor emigrați în America Nordică.* Acest articol scris de confratele nostru I. Terigariu ne dă un chip real despre starea fraților noștri emigrați de aici în America (cu două chipuri). 34. Morții noștri. 35. Din minunățiile

zilelor noastre. Un articol interesant în care ne ocupăm cu tot ce s'a inventat nou pe rotogolul pământului în cursul anului 1909 cu o mulțime de chipuri. 36. Incassarea mecanică a banilor în America cu 3 chipuri. 37. Forma pământului. 38. Outremurul din Messina. Descrierea amănunțită a nimicirii orașului din Sicilia cu 3 chipuri. 39. Timpul. Dovedirea faptului că ceasurile nu arată egal timpul în diferite țări cu un chip. 40. Răvașul anului dela 1 Octombrie 1908 până la 1 Octombrie 1909. 41. Puterea armată a țării. 42. Populația pământului. 43. Consemnarea târgurilor din Ungaria, Ardeal și Banat. Consemnarea târgurilor e făcută în modul cel mai exact după datele cele mai noi.

Dintre ilustrațiile călimarului înșirăm: Fotografia Ven. d-n George Pop de Băsești, preș. partidului național român. D-l dr. Teodor Mihali cu doamna. Oaspeții cari au luat parte la depunerea pietrei fundamentale a bisericii din Chizeni. D-l deputat Dr. T. Mihali, preș. clubului deputaților naționali ținându-și drea de seamă în Ileana-mare. Biserica gr. or. rom. din Cacova (Banat). Barbații mari ai României: Alexandru Ioan Cuza, Dimitrie Sturza, D. Spiru Haret, Emil Costinescu, V. G. Morțun, Barbu Ștefan Delavrancea. Doamna Vlad și mama d-lui deputat Dr. A. Vlad însoțite de doamnele din Orăștie la plecarea doamnei Vlad la temniță. Trei luptători: D-l I. R. Șirianu, D. Birăuțiu, G. Stoica. Un grup de Români, cari trăiesc azi în America. Membrii soc. „Băuștaul” din Philadelphia Pa, cari au predat piesa teatrală „Nunta țărănească”.

Prețul unui exemplar 40 fileri, portu-postal e 10 fileri. Aceia, cari cumpără cu bani gata spre vânzare dela 15 calendare în sus le dăm bucata cu 14 cruceri adecă (28 fileri). Posta o plătește însă cel ce comandă și anume: 72 fileri pentru 25 calendare. Douăzeci și cinci calendare cu postă cu tot costă 7 coroane 72 fileri.

In curând va apare și calendarul umoristic „CUCU” și calendarul „FOII ILUSTRATE”.

Comandele să se facă la Adm. „POPORUL ROMÂN”, Budapest, István út 11.

(769,5-7.)

A ieșit de sub tipar și se află de vânzare:

„Calendarul Național” pe 1910!

Intocmit de redacția foilor dela Orăștie. E și mai frumos ca anul trecut!

În fruntea Calendarului e: *Monumentul ridicat la Sibot (lângă Orăștie) vitejiei românești* de pe Câmpul-Pânii, și d-s ri-rea ac-lei lupte mari a lui *Paul Chinezu*, care cu *Românii săi bănățeni a scos din gura morții pe Sicuții, Ungurii și Sașii înfrânți de Turci*, — și a potopit ac 300 0 Turci. Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Național pe 1910. dovedește, că ea a fost o strălucită *biruință a Românilor* asupra Păgânilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de dragăle, înfățișând pe înaltele persoane dela Curtea română: Prințesa Maria, cu cele 2 fiice ale sale și cu cei doi Prinți: *Carol și Nicolae* în costume naționale, ele ca dragălese *țărăncuțe* și ca minunați *ciobănei* români!... Atât sunt de frumoase, că nu se pot descrie ci trebuie *văzute!* — Vin apoi:

— *Minunile firii pe fundul mărilor*: 5 chipuri de caracode (animale foarte ciudate, cu sute de brațe!) — Chip de *zidiri uriașe* în New-York! — Tren de munte, cu roate cu dinți. — Miri sașoni, în ciudatele lor haine de nuntă. — O minune americană: *Stâncă ce să tot mișcă*, an nată pe coasta unui colț de peatră, și nu aade! Foarte interesantă! — *Napoleon cel mare* când vine înfrânt din Rusia, și istoria aceluia *goaznic războiu*, care e începutul apusului lui Napoleon. Mișcător și interesant! — Și alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schițe, povești, haz, poezii populare și altele, foarte alese și tare desfătătoare!

Prețul unui CALENDAR NAȚIONAL e, numai 18 cr. (36 fil.) și 5 fil. de porto, așadar 41 fileri cu postă cu tot.

Dacă trimiteți bani pentru 5—10 calendare, le capeti în loc de 18 cr., numai cu 13 cr. (26 fil.) unul, și-ți vin franco (posta plătită) acasă. Dacă trimiți pentru mai multe ca 10, le plătești numai cu 11 cr. (22 fil.) unul, — având însă a-ți plăti însuși porto la scoaterea pachetului dela postă.

Cei-ce le cer, neplătite, spre vânzare, cu legământul de a plăti după ce le vând, le capătă cu 13 cr. (26 fileri) unul, având însă a-și plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Administrația foilor

„Libertatea” și „Foala Inter.”,
în Orăștie — Szászváros.

Sosit proaspăt:

Icre negre moi de România
Lera roși moi și tescuite (tarama)
Crap sărat
Diferiți pești marinați de marea Ostică ș. a.
Pește proaspăt, Somn, Șalău,
Crap, cegă ș. a.
Depou de ciau dela Poppov
Moskva.

I. G. Eremie.
Brașov

Aici află aplicare o calfă cu
purtări bune. (796 4-6.)

Moară de arândat.

Însoțirea de credit, Paloș p. Kacza, arândează, cu 1 Ianuarie pe timp de trei (3) ani, moara sa cu 2 petri mânat e un motor de oleiu brut de 20 HP.

Licitarea se va ținea în 19 Decembrie st. n. cu prețul strigării de K 2700 — anual.

Informații mai detaliate se pot căpăta la Însoțirea de credit.

(903,1-1.) Direcțiunea.

Un Comis

inteligent cu dexteritate deplină în bransa băcăniei și delicatose, cu cunoștința perfectă și a limbilor germane și maghiare, să angajiază sub condițiuni favorabile la firma N. ONIȚIU, băcănie și delicatose în Sibiu.

Caut și un **Invățacel** din casă bună cu cel puțin 4 școli med i spre angajament momentan sub condițiuni după învoială reciprocă! 795,6-10.

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei”
se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunare.

La soc. com. „CONSUM” în
Blaș află aplicare imediat un
comis harnic în bransa de
băcănie și ferărie.

„CONSUM”,
societate comercială pe acții.

Cărămizi și țigle

se află în magazinul nostru din
Bistrița, piața cailor Nr. 9,
cu următoarele prețuri:

o mie de	cărămizi	în magazin . . . 28 C.
		în wagon la gara din Bistrița . . . 34 C.
o mii de	țigle (șirepuri)	în magazin . . . 15 C.
		în wagon la gara din Bistrița . . . 16 C. 40 f.

Cărămizile și țiglele (șirepuri) sunt de calitate superioară, lucrate și arse foarte bine, din vestitul lut mălos ce se află în Bistrița.

Comandele cu calea ferată se efectuează prompt. Prețul se rambursează, dacă nu se statorcesc altecum condițiile de livrare.

Probe la cerere se trimit.

Societatea acționară de cărămidărie

în Bistrița (Beszterce).

(708,17-20.)

La prea înalta poruncă a Maiest. Sale Apost. c. și reg.

A XXVII. LOTERIE de Stat c. și r.

pentru scopuri de binefaceri militare.

Loteria acésta unică în Austria legal concesionată conține 18.386 câștiguri în bani gata în suma totală de 514.800 Cor.

Câștigul principal 200.000 coróne bani gata.

Tragerea urmază irevocabil în 16 Dec. 1909. Un los costă 4 coróne.

Losuri se capătă la secțiile loteriilor de stat în Viena III Vordere Zollamtsstrasse 7. Colecțanți de loterie, Trafic, la oficiile de dare, poste, telegraf și căi ferate, zarafii etc. Pianuri pentru cumpărători gratis.

Losurile se trimit franco.

Directia c. r. a loteriei,
Secția loteriei de stat.

(772,7-10)

2 românce se caută

la o familie bună în România. Una să aibă cunoștința de bucătărie. A doua pentru îngrijirea a 2 copii mai mici. Leafa după învoială. Informațiuni se pot lua la administrația acestui ziar.

Dela Tipografia „AURORA“ A. Todoran din Gherla-Szamosujvár

se pot comanda următoarele cărți apărute în edițiunea proprie :

C. f.		C. f.		C. f.		C. f.
4.—	Predici pentru Dumineci tom. I. de Iustin Popfiu	—20	Gruia lui Novac	—16	și în procesiuni. Compusă de 2 preoți Murășeni din dieceza gr. cat. a Orădiu mari	—44
3.—	Cuvântări bisericești la toate sărbătorile de peste an de I. Papiu	—12	George Șincai	—60	Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—20
3.—	Cuvântări funebreale de Ioan Papiu	1.30	Horia lui Pintea Viteazul	—38	Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan	—20
—80	Catechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	1.30	Ionel. Educațiunea unui bun eoșil. Carte pentru părinți și alți educători de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preț redus)	—12	Probitatea în copilărie. Schițe din sfera educațiunii după Legouvé	—16
—80	Manual catehetic pentru primii ani școl. de B. Raț	—30	Indreptar teoretic și practic pentru învățământul intuitiv de Vasiliu Gr. Borgovan (preț redus)	—16	Reguli și sfaturi bune pentru pruncii școlari de Aron Boca Velchereanul	—16
—50	Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sânti părint lui nostru I. Chrisostom de I. Boroș	—16	Influinta mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—30	Renașterea limbei române de Gr. Silași fasc. II. și III., fieștecare costă 80 fil. Ambele	—30
—20	Rugăciunea D-lui Tatăl nostru explicată pe scurt de I. Boroș	—20	Impărăția țiganilor de Aron Boca Velchereanul	—50	Românul în sat și la oaste de I. Pop Reteganul	—50
—20	Sfântul Antonie de Padua sau păneea săracilor	—20	Jocul sătenilor români	—16	Sfaturi de aur sau calea către fericire de A. B. V.	—16
—20	Istoria P. C. V. Maria dela Nioula Izvorul îndurării sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoțit de mai multe rugăciuni frumoase	—16	Leonat cel tânăr. Istoriă în versuri de I. Pop Ret.	—40	Sf. Rozariu de R. Cupar	—80
—16	Zidirea lumii, Adam și Eva și cele 12 Vineri mari	—40	Lira Bihorului. Balade populare de Antoniu Pop	—50	Suspini și Zămbire. Poezii în proză de Antoniu Pop	—30
—30	Amintirea din Grecia de Teodor Bulc preț foarte redus	—80	Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioase-morale luate după S. Scriptură de A. B. V.	—80	Starostele, adevă datini dela nunțile rom. Ardeleni	—16
—40	Schițe din Italia de T. Bulc preț foarte redus	—30	Merinde dela școală sau învățături pentru popor de G. Popa (preț redus)	—30	Sfârșitul lumii sau vorbirea lui S. Ioan teologul cu Dumnezeu	—24
—80	Bocete, adevă cântări la morți de I. P. Reteganul	—30	Miseriile sociale. Novelă de Paulina Rovinar	—40	Țara norocului de A. Boca Velchereanul	—16
—30	Buchetul. Monolog comic de Ena Cabalistica sau Carte de noroc	—30	Minunile P. C. Verg. Maria	—16	Țiganul în rai de Aron Boca Velchereanul	—16
—24	Cântul în școală populară de Iuliu Pop	—40	Musa Someșană. Poezii populare din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—40	Țiganul și magnatul de Aron Boca Velchereanul	1.50
—60	Cartea Sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marți, broșurată 30 fil., legată frumos	—50	Numerii 76. și 77. Narațiune istorică după Wachsmann de P. Tanco	—60	Tipic bisericesc de Tit Bud Vicar (preț redus)	—16
—40	Carte ilustrată de G. Simu	—20	Nopti de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu	—16	Trandafiri și violele. Poezii populare de Ioan Pop Reteganul	—24
—50	Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinarie, economia câmpului, creșterea oilor etc.	—40	Novele. Tomul I. de Vasiliu Ranta Buticescu (reduc)	—20	Zina Câmpiei de Aron Boca Velchereanul	1.80
—40	Casa fermecată de Elena Păbian comedie într'un act pentru copii	—16	Nu mă uita. Versuri funebreale și iertăciuni	—50	Dr. Pteancu și Bichigean. Gramatica latină pentru cl. I. și II. gimnazială	2.20
—40	Secretul castelului sau pățania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—20	Omul. Noțiuni din anatomie și fis. de G. Cătană	—20	Dr. ăteancu și Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. și II. gimnazială	—50
—20	Cântăreata, novelă de Dem. Dan	—16	Omul și lumea. Cântări funebreale de Aron B. Velch.	—20	Rezultatele filozofiei de I. Papiu	
—40	Chiuturi de cari strigă feciorii în joc	—16	O porție de vinars sau cum a urât Moise Moldoveanu vinarsul	—20		
—24	Chiuturi de cari strigă feciorii în joc	—16	Oșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul	—20		
—16	Codrean craiul codrului de G. Simu	—20	Cartile de joc de A. Kontor. tradusă de A. Todoran	—30		
—80	Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor și satiră foarte petrecătoare	—30	Patimile D lui și Mântuitorului Nostru Iesus Christos	—30		
—16	Din poveștile lui Esop de Aron Boca Velchereanul	—30	Pământul fericitilor or și milosteniile pentru cei morți	—30		
—50	Dialogul țiganului cu S. Petru în poarta raiului de Aron Boca Velchereanul	—30	Povestiri evlavioase sau viața sfinților	—16		
—60	Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rus	—30	Păcală și Tândală de George Cătană	—16		
—16	Doine, lacrimi și suspine	—30	Părintele Niculae. Schițe din viața preoților de G. S.	—50		
—30	Zile negre de Petrea dela Cluj	—30	Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru cei ce merg la mănăstire, locuri sante			
—40	Felicitări în proză și poezie de George Simu					

Calendarul „AUREI“ pe anul 1910. Prețul unul exemplar spedit franco cu posta 50 fil., 5 exemplare 2 cor.

Tot de aici se pot procura și alte cărți literare și școlare române sau străine apărute ori și unde cu prețurile originale — fără urcare de preț.

Tipărituri școlare și alte tipărituri oficioase se află în deposit, precum și totfelul de recuise pentru școală și cancelarie.

Cataloguri se trimit gratis și franco ori și cui.

Cărțile aci anunțate se pot comanda și la Librăria A. Mureșianu, în Brașov.

Institut indigen. Banca de asigurare „TRANSILVANIA“ din Sibiu

intemeiată la anul 1868

in Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericoului de incendiu și esplosiune, edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

in toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 cor.** Capital asigurat asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela intemeiere institutul a solvit: pentru despăg. de incendii **4,484.278-83 c.** pt. capitale asig. pe viață **4,028,113-12 c.**

Oferte și informațiuni se pot primi dela: Direcțiunea în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 etapiu I., curtea I., și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj, și Oradea-mare, precum și de a subagenții din toate comunele mai mari.

Antreprize de pompe funebre E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 3. vis-à-vis de Băcănia Stăua Roșie.

Recomandă Onor. public la casuri de morțe, aședământul său de înmormântare bogat asortat in cari tôte obiectele, atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot căpăta **cu prețuri ieftine.**

Comisiune și **depou de sicriuri de metal** ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprie a tuturor **sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejaru.**

Depou de **cununii** pentru monumente și plantici cu prețurile cele mai moderate.

Representanță de monumente de **marmură, care funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru vênêt, pentru copii, precum și cioclii.**

Comande întregi se escută **prompt și ieftin, i au asupra-ni și transporturi de morți in străinătate.**

La casuri de morțe a se adresa la **E. Tutsek.**

111—*

„Gazete Transilvaniei“ cu numărul a 10 fieri se vinde la zaraful Dumitru Pop, la tuungeria de pe parcul Rudlof și la Eremias Nepoții.